

Duurzaam ondernemen bij AEX-bedrijven

*Een studie naar maatschappelijk verantwoord ondernemen
bij beursgenoteerde ondernemingen in Nederland*

Editie 2005

Dutch Sustainability Research

Duurzaam ondernemen bij AEX-bedrijven

*Maatschappelijk verantwoord ondernemen
bij beursgenoteerde ondernemingen in Nederland
in vergelijking tot Europese bedrijfstakgenoten*

Editie 2005

*Een onderzoeksrapport van Dutch Sustainability Research
Zeist, juni 2005*

Dutch Sustainability Research

Inhoud

5	Samenvatting
9	Inleiding
11	Totaalscore
13	Bedrijfsethiek
15	Samenleving
17	Corporate governance
19	Klanten
21	Werknemers
23	Milieu
25	Leveranciers
27	De prestaties van Nederlandse ondernemingen in Europees perspectief
31	Vergelijking resultaten 2005 en 2004 AEX rapport
33	Conclusie
35	Bijlage 1: Duurzaamheidsscores van bedrijven en bedrijfstakken vergeleken
37	Bijlage 2: Rang AEX-bedrijven binnen de Europese bedrijfstak
38	Bijlage 3: Dutch Sustainability Research

Samenvatting

Samenvatting

Duurzaam ondernemen staat internationaal bij steeds meer ondernemingen op de agenda. Om een beeld te krijgen hoe grote ondernemingen in Nederland ten opzichte van elkaar en hun Europese concurrenten presteren, heeft Dutch Sustainability Research voor de derde keer de mate van duurzaam ondernemen onderzocht onder bedrijven die onderdeel uitmaken van de AEX-index

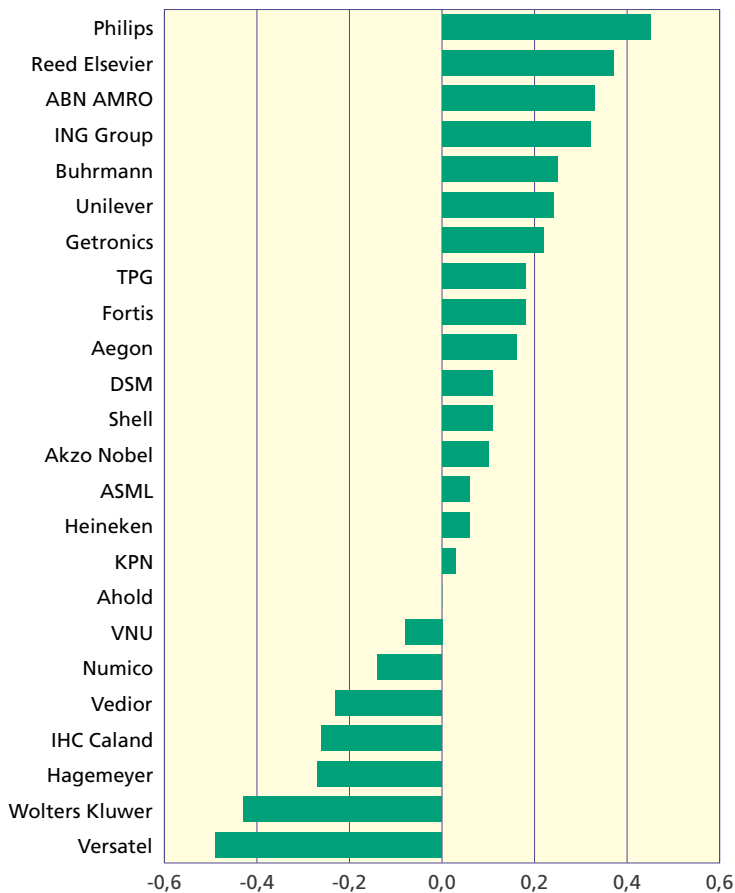
Om een goed beeld te krijgen van de prestaties van een AEX-bedrijf - rekening houdend met de verschillende producten en activiteiten van de bedrijven in de AEX - zijn de prestaties afgezet tegen het Europese gemiddelde van de bedrijfstak waarin de betreffende onderneming actief is. De prestaties van de AEX-bedrijven kunnen hierdoor onderling vergeleken worden door de mate waarin een AEX-bedrijf relatief in zijn eigen

(Europese) bedrijfstak voor- of achterop loopt af te zetten tegen de mate waarin een *ander* AEX-bedrijf relatief in een *andere* (maar eigen) bedrijfstak voor- of achterop loopt. Als gevolg van deze benadering is sprake van een *relatief* oordeel van de prestaties van ondernemingen ten opzichte van hun Europese concurrenten in dezelfde sector. De duurzaamheidseffecten van de geleverde producten en diensten spelen in deze analyse een ondergeschikte rol.

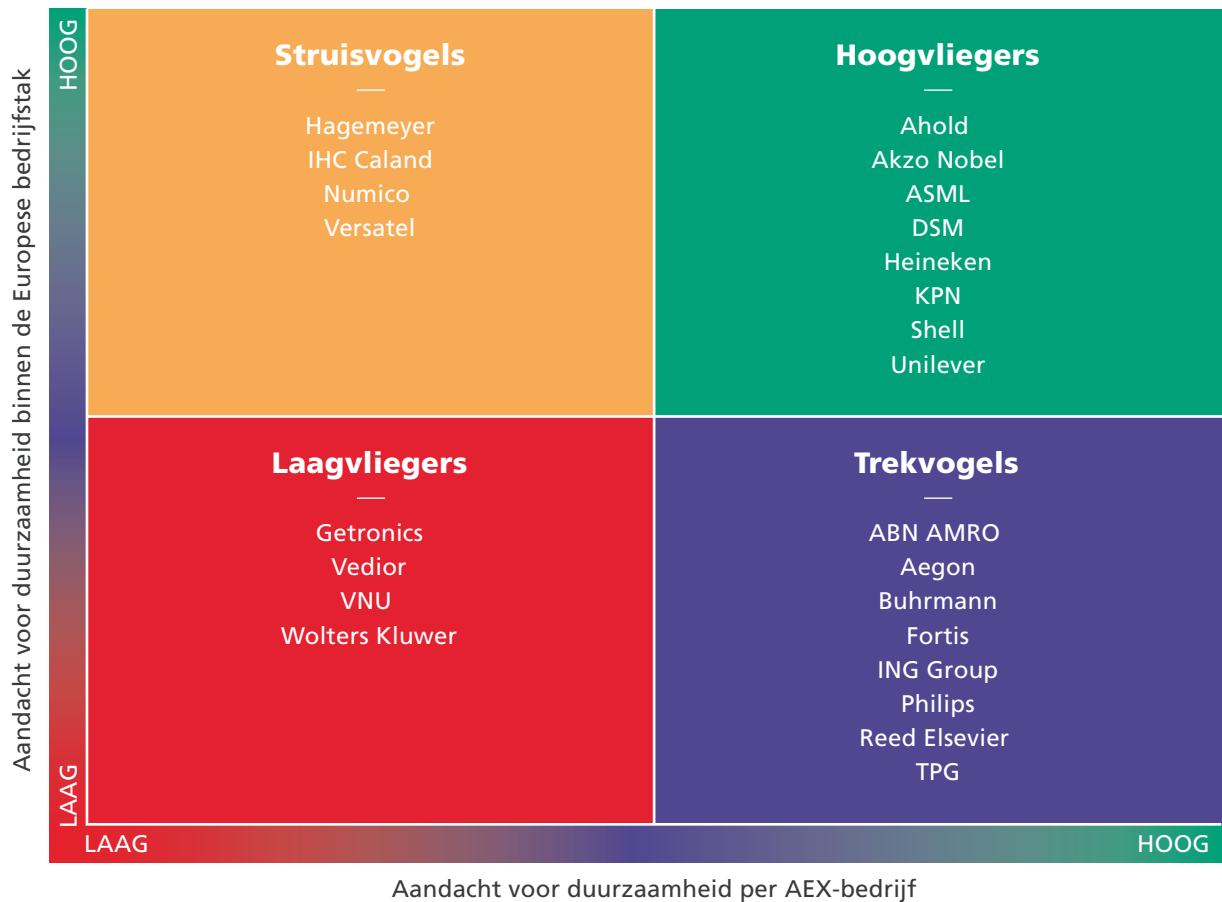
Uit onderstaande figuur blijkt dat Philips relatief het beste scoort en Versatel hekkensluiter is, doordat zij van alle AEX-bedrijven respectievelijk het meest voorop en het verst achterop lopen binnen hun eigen bedrijfstak. Philips' totale duurzaamheidscore ligt 45% boven die van het Europese gemiddelde in de bedrijfstak consumentengoederen. Daarmee is Philips net als vorig jaar de sterkste koploper binnen de AEX. Andere opvallende koplopers binnen hun respectievelijke bedrijfstak zijn Reed Elsevier en ABN AMRO en ING Groep. Met betrekking tot de media-sector valt de grote spreiding op: Reed Elsevier scoort bijna 40% beter dan haar Europese bedrijfstakgemiddelde (en scoort daarmee een goede tweede plaats in de AEX-index), VNU scoort net beneden het bedrijfstakgemiddelde, terwijl Wolters Kluwer ruim 40% slechter scoort dan het Europese bedrijfstakgemiddelde. Ook opvallend is de spreiding tussen de twee telecommunicatie-bedrijven KPN en Versatel. KPN scoort net iets beter dan het sectorgemiddelde terwijl Versatel hekkensluiter is binnen de sector met een score van bijna 50% beneden het bedrijfstakgemiddelde.

De AEX-bedrijven zijn verder ingedeeld naar enerzijds hun eigen mate van aandacht voor duurzaamheid en anderzijds naar de mate van aandacht voor duurzaamheid binnen hun sector. In onderstaande figuur worden de AEX-bedrijven in vier groepen ingedeeld: struisvogels, laagvliegers, trekvogels en hoogvliegers. Trekvogels hebben het ten opzichte van hoogvliegers relatief makkelijk om in portefeuilles van duurzame beleggers opgenomen te worden (dat wil zeggen voor beleggers die screenings uitvoeren op basis van een best-in-class methode). Daarentegen zijn zij ook bijzonder, aangezien zij tegen de stroom in roeien en actief

Duurzaamheidprestaties AEX-bedrijven t.o.v. Europese bedrijfstakgemiddelden

Struisvogels, hoogvliegers, laagvliegers en trekvogels

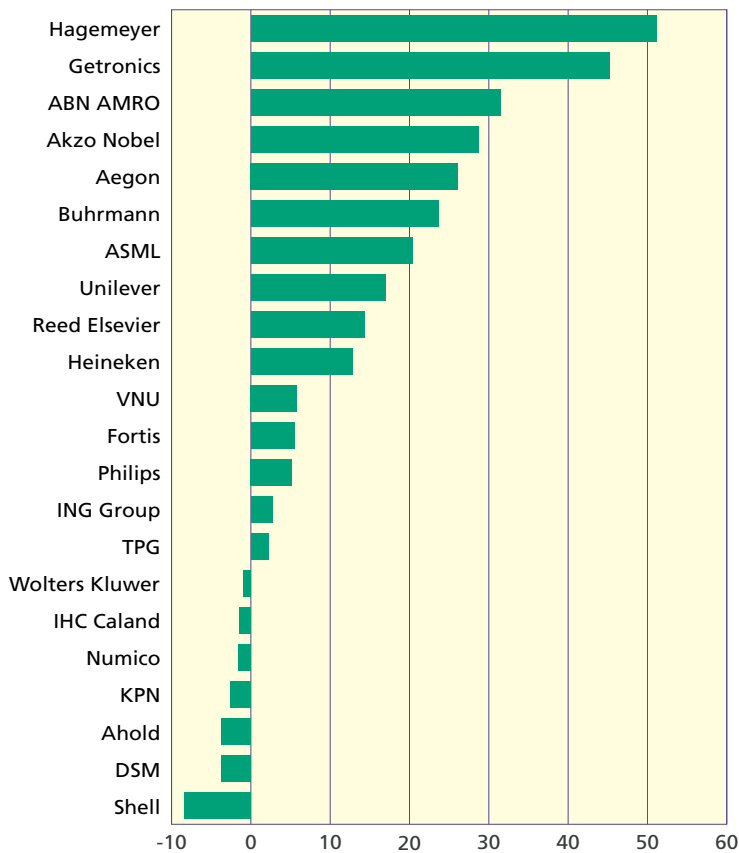
zijn op het terrein van duurzaamheid in een bedrijfstak waar relatief (nog) weinig op dit vlak gebeurt.

Verder wordt in dit onderzoek een vergelijking gemaakt van de prestaties van de AEX-bedrijven dit jaar ten opzicht van het rapport van vorig jaar. Onderstaande figuur geeft de procentuele verandering weer van de bedrijfsscores 2005 ten opzichte van 2004. Het valt op dat de meeste bedrijven een verbetering laten zien. De hoogste stijger verbetert haar score met 51% (Hagemeyer) terwijl de grootste daler (Shell) een teruggang laat zien van 8%. Hagemeyer heeft in augustus 2004 voor het eerst haar 'Business Principles' bekend gemaakt. Deze 'principles' hebben betrekking op alle medewerkers. De thema's die door deze principes worden behandeld zijn bedrijfsethiek, arbeidsrechten, gezondheid, veiligheid en milieu. Dit heeft ertoe geleid dat de score van het bedrijf op al deze onderwerpen is verbeterd. Ook Getronics laat een sterke stijging zien. Dit komt doordat zij in 2004 voor het eerst haar beleid openbaar gemaakt heeft in een zogenoemde 'management charter'. Dit document

beschrijft het beleid van Getronics op het gebied van bedrijfsethiek, discriminatie, gezondheid, veiligheid en milieu. Ook ABN AMRO laat een verbetering zien. Het eerste duurzaamheidsverslag van ABN AMRO behandelt een groot aantal duurzaamheidsthema's en dilemma's waarmee het bedrijf in de praktijk te maken heeft. Tevens heeft ABN AMRO een aantal managementsystemen geïmplementeerd. Dit heeft tot een hogere duurzaamheidscore geleid in 2005. De grootste daler is Shell gevolgd door DSM en Ahold. Voor Shell geldt dat met name de score voor Bedrijfsethiek, Klanten en Leveranciers is verslechterd. De score voor Klanten en Leveranciers is veranderd als gevolg van aangescherpte eisen op het gebied van beleid en programma's. De verslechtering bij DSM en Ahold wordt veroorzaakt door aangescherpte eisen aangaande de thema's Bedrijfsethiek en Corporate governance voor DSM en Leveranciers voor Ahold.

Om de duurzaamheidsprestaties van de AEX-bedrijven in een breder perspectief te plaatsen, is tenslotte het landengemiddelde van 350 grote Europese ondernemingen met elkaar vergeleken.

Wijzigingen % totale bedrijfsscore 2005 ten opzichte van 2004

De Nederlandse ondernemingen scoren gemiddeld een derde plaats net zoals vorig jaar. Hekkenluiters zijn de Belgische ondernemingen. Met uitzondering van het thema Milieu scoren de Nederlandse bedrijven bovengemiddeld op alle onderliggende thema's. De Nederlandse bedrijven scoren met name goed op het thema Bedrijfsethiek.

Dutch Sustainability Research (DSR) is een onderzoeksbureau dat feiten verzamelt over de duurzaamheid van beursgenoteerde ondernemingen. DSR is een initiatief van MeesPierson, PGGM en Triodos Bank. DSR is mede-oprichter en aandeelhouder van SiRi Company (Sustainable Investment Research International), 's werelds grootste onderzoeksnetwerk voor duurzaam ondernemen. Via SiRi Company analyseert DSR de duurzaamheid van beursgenoteerde ondernemingen wereldwijd.

I. Inleiding

Duurzaam ondernemen staat internationaal bij steeds meer ondernemingen op de agenda. Om een beeld te krijgen van hoe grote ondernemingen in Nederland ten opzichte van elkaar presteren heeft Dutch Sustainability Research (DSR) de mate van duurzaam ondernemen onder AEX-ondernemingen onderzocht¹. Dit onderzoeksrapport geeft een overzicht van de belangrijkste bevindingen. Het is het derde rapport in een reeks van jaarlijkse publicaties van DSR over de mate waarin duurzaamheid onderdeel uitmaakt van het bedrijfsproces van beursgenoteerde ondernemingen in Nederland.

Het onderzoek is gebaseerd op SiRi Pro, een via Internet toegankelijk analyse-instrument dat door DSR voor SiRi Company is ontwikkeld. De analyse resulteert in een relatief en kwantitatief oordeel over de duurzaamheid van ondernemingen, zogenoemde *ratings*. Deze *ratings* zijn gebaseerd op SiRi-bedrijfsprofielen. In deze bedrijfsprofielen wordt een onderscheid gemaakt in zeven thema's waarin de mate van duurzaamheid van een onderneming tot uitdrukking komt:

1. Bedrijfsethiek;
2. Samenleving;
3. Corporate governance;
4. Klanten;
5. Werknemers;
6. Milieu;
7. Leveranciers.

In de analyses wordt per thema bekeken hoe transparant een bedrijf is, hoe zij een en ander in haar strategie en beleid heeft opgenomen, hoe zij dit beleid in managementsystemen heeft geïntegreerd en wat haar feitelijke prestaties zijn geweest. In de duurzaamheids*rating* worden de resultaten per onderneming met betrekking tot ruim 200 onderwerpen gekwantificeerd en gewogen. De duurzaamheidseffecten van de geleverde producten en diensten spelen in deze analyse een ondergeschikte rol. Derhalve kan de score niet gelezen worden als een absolute indicatie voor de mate waarin een onderneming

bijdraagt aan een duurzame samenleving. Het onderzoek betreft het jaar 2004 en is gebaseerd op informatie die in 2003 en 2004 beschikbaar kwam. De informatie is afkomstig van een groot aantal bronnen waaronder ondernemingen zelf, NGO's en diverse nieuwsbronnen. In bijlage 3 wordt de methodiek en de werkwijze van DSR en SiRi Pro nader uiteengezet.

Het beoordelingsmodel is ontwikkeld om input te leveren aan duurzame beleggers, waaronder institutionele beleggers. Binnen de wereld van duurzaam beleggen kunnen vier strategieën voor de selectie van ondernemingen onderscheiden worden:

1. Negatieve criteria (of 'uitsluitingscriteria', zoals geen tabak);
2. Positieve criteria (bijvoorbeeld alleen beleggen in duurzame energie);
3. Relatieve criteria (of 'best-in-class', alleen beleggen in de beste bedrijven binnen de sector);
4. 'Engagement' (aandeelhouderdialog en/of -activisme).

Binnen deze strategieën kunnen meer of minder stringente benaderingen gekozen worden. De meeste Nederlandse duurzame beleggingsfondsen hanteren een combinatie van uitsluitings- en relatieve criteria.

Dit onderzoeksrapport gaat uit van een relatieve vergelijking van de prestaties van bedrijven binnen bedrijfstakken. Dit is een zogenoemde 'best-in-class' aanpak. Hierbij worden ondernemingen binnen een bepaalde bedrijfstak met elkaar vergeleken op bovengenoemde duurzaamheidsthema's. In deze 'best-in-class' aanpak zijn per bedrijfstak verschillende gewichten gehanteerd voor de thema's. Zo weegt het thema Milieu zwaarder in de energiebedrijfstak dan in de financiële sector. In de analyses wordt telkens een figuur gepresenteerd waarin de absolute score van een AEX-bedrijf wordt afgezet tegen het gemiddelde van de Europese bedrijfstak (als een

¹ In dit rapport wordt uitgegaan van 24 ondernemingen uit de AEX. Op basis van de AEX-index per 2 maart 2005 is alleen Koninklijke P&O Nedlloyd niet meegenomen omdat dit bedrijf nieuw is in de AEX-index en ten tijde van het schrijven van dit rapport geen rating van het bedrijf opgesteld was. Ten tijde van afronding van dit rapport is de geplande overname van Koninklijke P&O Nedlloyd door het Deense Moller-Maersk bekend gemaakt.

ratio)². Het is zodoende mogelijk om AEX-bedrijven onderling te vergelijken in de mate waarin zij binnen hun eigen bedrijfstak in Europees perspectief presteren. Anders gezegd: de prestaties van de AEX-bedrijven kunnen onderling vergeleken worden door de mate waarin een AEX-bedrijf relatief in zijn eigen bedrijfstak voor- of achterop loopt af te zetten tegen de mate waarin een *ander* AEX-bedrijf relatief in een *andere* (maar eigen) bedrijfstak voor- of achterop loopt. Om extra inzicht te geven zijn bijlagen 1 en 2 opgenomen met in bijlage 1 een figuur waarin zowel de absolute score van een AEX-bedrijf als het Europese bedrijfstakgemiddelde apart worden vermeld. Hierdoor wordt zichtbaar dat een lage absolute score nog steeds tot een goede AEX-score kan leiden indien het bedrijfstakgemiddelde ook relatief laag ligt (en vice versa). Dit is bijvoorbeeld het geval voor de software bedrijfstak die, Europees, een relatief zeer lage gemiddelde score kent.

Alhoewel een duurzaam beleggingsbeleid van een individuele belegger, een institutionele belegger of van een duurzaam beleggingsfonds gebaseerd kan zijn op alleen relatieve criteria, wordt dit in de praktijk veelal aangevuld met uitsluitingscriteria (op basis van minimumeisen ten aanzien van controversiële bedrijfsactiviteiten en controverses (gedrag), bijvoorbeeld betrokkenheid bij wapens, kernenergie, schending van mensenrechten of dierproeven). Uitsluitingscriteria zijn veelal zeer klantspecifiek en worden daarom in dit rapport niet meegenomen. Een topscoorder in dit AEX-rapport kan dan ook door betrokkenheid bij bepaalde uitsluitingscriteria uit bepaalde duurzame beleggingsfondsen geweerd worden. Overigens worden controverses in dit rapport wel in relatieve zin meegenomen.

In de navolgende hoofdstukken worden de prestaties van de Nederlandse ondernemingen beschreven. Hoofdstuk 2 beschrijft eerst de totaalscore van de AEX-ondernemingen. Vervolgens worden in de hoofdstukken 3 tot en met 9 de prestaties van deze ondernemingen op de zeven afzonderlijke thema's nader geanalyseerd. Hoofdstuk 10 vergelijkt de totaalscore en

de score per thema van de Nederlandse ondernemingen in Europees verband. In hoofdstuk 11 worden tenslotte de resultaten van het vorige AEX rapport vergeleken met die van dit rapport.

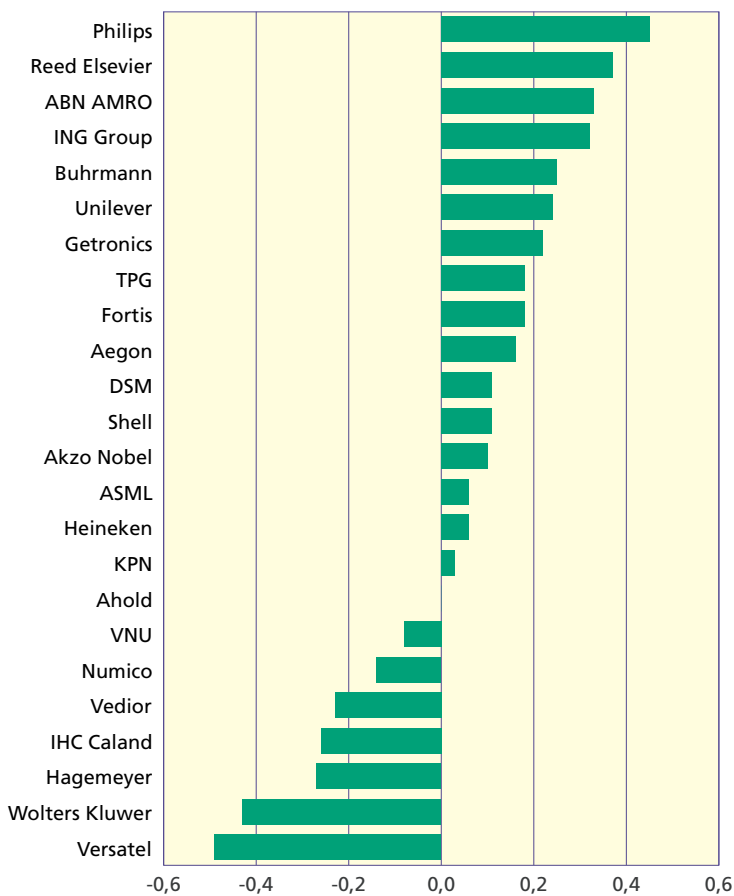
² De ratings van zo'n 260 grote Europese beursgenoteerde ondernemingen zijn in de analyse betrokken. Dit aantal is lager dan voor de landengemiddelden in hoofdstuk 10, aangezien in hoofdstukken 2 tot en met 9 en hoofdstuk 11 slechts naar die sectoren wordt gekeken waarin zich AEX-bedrijven bevinden.

2. Totaalscore

In figuur 1 zijn de duurzaamheidsprestaties van de AEX-bedrijven weergegeven in verhouding tot de gemiddelde prestaties van hun Europese bedrijfstakgenoten. Op de horizontale as is per AEX-bedrijf de afwijking ten opzichte van de gemiddelde score van de Europese bedrijfstakgenoten van dat bedrijf weergegeven. De methodiek wordt nader toegelicht in box 1 en in bijlage 1. Philips is het best scorende bedrijf en Versatel het slechtst scorende bedrijf van alle AEX-bedrijven.

Philips is van alle AEX-bedrijven koploper binnen haar bedrijfstak met een totale duurzaamheidscore van 45% boven die van het gemiddelde Europese bedrijf uit de bedrijfstak consumenten-

Figuur 1: Duurzaamheidsprestaties AEX-bedrijven t.o.v. Europese bedrijfstakgemiddelden

Box 1: De gehanteerde methodiek

In figuur 1 zijn de duurzaamheidsprestaties van de AEX-bedrijven weergegeven in verhouding tot de gemiddelde prestaties van hun Europese bedrijfstakgenoten. De Europese gemiddelden zijn berekend op basis van de prestaties van circa 260 grote beursgenoteerde Europese bedrijven. Op de horizontale as is per AEX-bedrijf de afwijking ten opzichte van de gemiddelde score van de Europese bedrijfstakgenoten van dat bedrijf weergegeven. De gemiddelde score van de Europese bedrijfstakgenoten van een AEX-bedrijf wordt weergegeven met de verticale 0%-lijn.

De methodiek van de figuur kan worden geïllustreerd met het volgende voorbeeld. In de mediabedrijfstak bevinden zich drie AEX-bedrijven. Uit figuur 1 blijkt dat Reed Elsevier 37% beter scoort dan het Europese bedrijfstakgemiddelde van de mediabedrijfstak. Bedrijfstakgenoot VNU scoort iets beneden het bedrijfstakgemiddelde, terwijl Wolters Kluwer ruim 40% slechter scoort dan het Europese bedrijfstakgemiddelde. Op deze manier worden de prestaties van alle onderzochte bedrijven weergegeven, steeds ten opzichte van de gemiddelde prestatie van hun respectievelijke bedrijfstak³. Door deze methodiek is het mogelijk bedrijven uit verschillende bedrijfstakken met elkaar te vergelijken, terwijl zij geheel andere producten en diensten leveren. Zo scoort Philips beter dan Reed Elsevier, aangezien Philips binnen haar consumentengoederen bedrijfstak meer een koploper is dan Reed Elsevier binnen haar mediabedrijfstak. In bijlage 1 worden zowel de totaalscores van een bedrijf als haar bedrijfstakgemiddelde apart gepresenteerd.

goederen. Overigens dient te worden opgemerkt dat de Europese consumentengoederensector gemiddeld nog weinig actief is op duurzaamheidsvraagstukken. Philips is binnen haar bedrijfstak een positieve uitzondering en scoort daarom hoog in figuur 1. Andere koplopers binnen hun respectievelijke bedrijfstak zijn Reed Elsevier en ABN AMRO en ING Groep. Deze bedrijven geven relatief veel informatie en tonen door beleid,

³ De prestaties van de bedrijven zijn op bedrijfstakniveau (GICS Industry Group niveau) vergeleken met Europese collega's. Er werd één uitzondering gemaakt. Om de financiële dienstverleners (die qua gewicht zijn oververtegenwoordigd in de AEX) beter met elkaar te kunnen vergelijken hebben we alle bedrijven uit de bedrijfstakken banken, gediversifieerde financiële instellingen en verzekeraars gegroepeerd in 'financiële dienstverlening'.

managementsystemen en prestaties een grote mate van betrokkenheid en activiteit bij de onderzochte duurzaamheidsthema's.

Reed Elsevier, Philips en Unilever zijn tevens topscoorder binnen hun eigen bedrijfstak. Ook opvallend zijn de hoge scores van ABN AMRO en ING. De bedrijfstak waarin zij vergeleken worden is vele malen groter in aantallen bedrijven dan die van de andere bedrijfstakken. Desondanks zitten beide bedrijven ruim binnen de top 10 van de sector. Voorbeelden van bedrijven die scoren op of omtrent het gemiddelde niveau van hun respectievelijke bedrijfstakken zijn KPN en Ahold. De best presterende bedrijven in figuur 1 munten uit in heldere rapporten (al dan niet zijnde duurzaamheidsverslagen) met daarin duidelijk geformuleerde beleidsuitgangspunten, doelstellingen en programma's. Dit zijn bedrijven die verder gaan dan nationale wetgeving en soms zelfs strikte internationale conventies. Zij nemen initiatieven en zijn pro-actief op het terrein van de verschillende onderscheiden thema's omtrent duurzaamheid.

In absolute zin delen Reed Elsevier en Unilever de eerste plaats van alle AEX-bedrijven. Beide bedrijven scoren ruim 77% van de maximale score. Dit terwijl Unilever ten opzichte van het gemiddelde Europese bedrijf in de sector voor voedingsmiddelenproducten 'slechts' 24% beter scoort. Wolters Kluwer en Versatel scoren in absolute zin het laagste van de AEX; in de meeste duurzaamheidsthema's scoren ze ten opzichte van hun bedrijfstakgenoten en veelal ook andere AEX-bedrijven onvoldoende. Deze bedrijven lopen dan ook over de gehele linie sterk achter en tonen niet of nauwelijks aandacht voor duurzaamheidsthema's.

3. Bedrijfsethiek

Prestatie ten opzichte van de bedrijfstak

Het thema Bedrijfsethiek richt zich enerzijds op de aanwezigheid van algemene ethische principes binnen een bedrijf en anderzijds op de manier waarop het bedrijf omgaat met enkele specifieke principes, zoals omkoping en corruptie. In figuur 2 is de verhouding weergegeven tussen de score van de AEX-bedrijven voor het thema Bedrijfsethiek en de gemiddelde prestatie van de bedrijfstak waartoe zij behoren in Europa.

In de energiebedrijfstak wordt in Europa gemiddeld hoog gescoord. Op afstand volgt als tweede de sector voedingsmiddelenproducenten. Met name softwarebedrijven besteden in Europa gemiddeld veel minder aandacht aan het uitdragen van ethische principes. Afgezien van scores van de koploper energie en de hekkensluiters software liggen de gemiddelde scores opvallend dicht bij elkaar.

Getronics scoort van de AEX-bedrijven het hoogste; in haar bedrijfstak wordt nauwelijks aandacht besteed aan ethische kwesties, terwijl Getronics daar juist wel aandacht aan schenkt via haar 'Business Principles' en de manier waarop het toezicht daarop en de communicatie daarover is geregeld. Dit geldt overigens voor de meeste AEX-bedrijven. Slechts van Wolters Kluwer en Versatel is geen beleid over ethische kwesties beschikbaar.

Transparantie

Bij het onderzoek is vooral gekeken naar transparantie op het gebied van beleid en uitvoeringsprogramma's voor corruptie en omkoping. Naast de financiële instellingen ABN AMRO, ING en Fortis rapporteren ook Reed Elsevier, Ahold en Shell het meest uitgebreid over dit onderwerp. Wolters Kluwer en Versatel rapporteren niets of vrijwel niets over het onderwerp.

Beleid

Bij de beoordeling van het beleid van de AEX-bedrijven is gekeken in hoeverre een formeel beleid is geformuleerd gericht op corruptie en omkoping. Het overgrote deel van de AEX-bedrijven publiceert in het jaarverslag of via de website haar beleid op het gebied van bedrijfsethiek. Opvallend is Versatel. Dit bedrijf heeft aangegeven wel een beleid te hebben maar dit is nog niet publiek beschikbaar. Wolters Kluwer is

Box 2: ABN AMRO

In december 2003 heeft de Wereldbank een rapport gepubliceerd waarin zij vermeldt dat zij per direct geen koolwinning en met ingang van 2008 geen oliewinning meer zal financieren. Alle financieringen in deze sector zullen dan per definitie als niet duurzaam worden gezien, zo ook voor commerciële banken. Een aantal banken zoals ABN AMRO zijn het niet eens met deze beslissing en hebben bezwaar aangetekend bij de Wereldbank. De banken zijn bezorgd dat de beslissing van de Wereldbank ten onrechte de indruk wekt dat de impact die deze sectoren hebben niet adequaat beheerd kan worden. Als gevolg van deze reactie van commerciële banken heeft de Wereldbank haar aanbeveling in concept aangepast. De Wereldbank zal deze sectoren blijven ondersteunen zolang aan de volgende voorwaarden zal worden voldaan:

- het project stimuleert duurzame energie en besteedt aandacht aan klimaatverandering, het project versterkt het bestuur en de transparantie,
- het project waarborgt dat de voordelen ook ten gunste komen van de armen,
- het project verlaagt de milieu- en sociale risico's van het project,
- het project beschermt de rechten van mensen die worden geraakt door de investeringen.

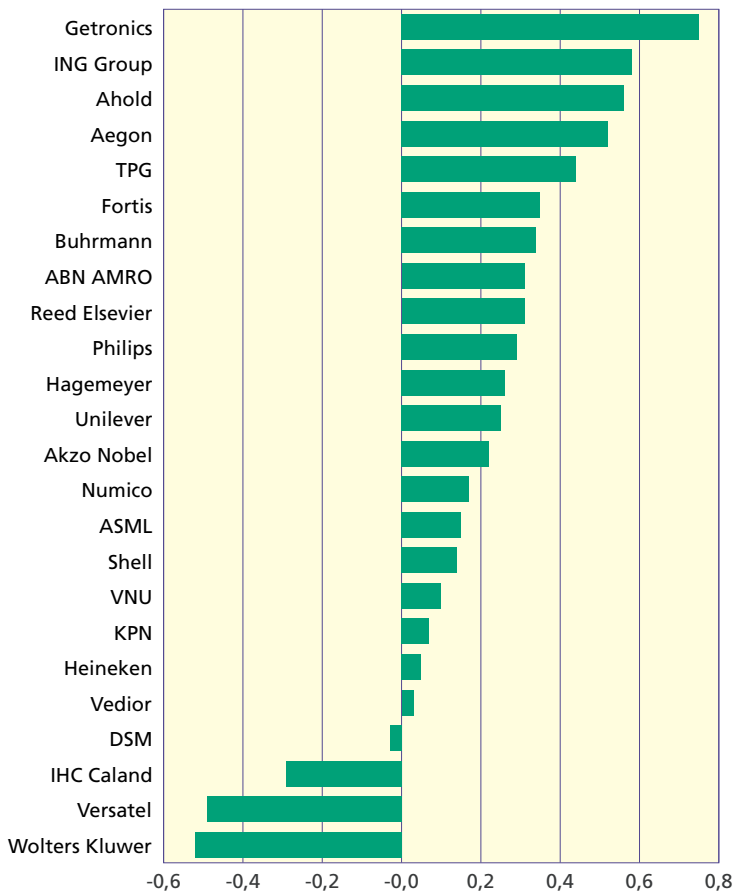
Daarnaast geeft de Wereldbank aan dat de lessen die men leert van de projecten openbaar worden gemaakt, dat daar lering van wordt getrokken en een adviesgroep wordt samengesteld om advies te geven aan de Wereldbank. Aangezien ABN AMRO haar invloed heeft aangewend om een meer duurzame koers van de Wereldbank om te buigen, is de score van ABN AMRO verlaagd.

het enige AEX-bedrijf waarvan geen beleid zichtbaar is. Getronics publiceert in de 'business principles' dat omkoping in welke vorm dan ook onacceptabel is. Ook politieke donaties worden niet toegestaan. Een vergelijkbaar standpunt hebben ook andere AEX-bedrijven.

Managementsystemen

Een ruime meerderheid van de AEX-bedrijven heeft een anticorruptie- en/of anti-omkopingprogramma opgezet. In het geval van Getronics

Figuur 2: Prestaties t.o.v. Europees bedrijfstak-gemiddelde inzake Bedrijfsethiek

wordt het management gevraagd twee keer per jaar schriftelijk te bevestigen dat de bedrijfsprincipes zijn nageleefd. Bij ING wordt juist speciale aandacht besteed aan het trainen van medewerkers over het beleid. Tevens is het mogelijk om incidenten anoniem te rapporteren.

Prestaties

Over de uitkomsten van interne controles op de naleving van de afspraken op het gebied van bedrijfsethiek wordt opvallend weinig gerapporteerd. Aan de andere kant zijn slechts een paar AEX-bedrijven recentelijk betrokken geweest bij controverses op het gebied van bedrijfsethiek (zie box 2). Evenals vorig jaar is Shell betrokken in controverses rondom de bijstelling van haar olie- en gasvoorraden.

4. Samenleving

Prestatie ten opzichte van de bedrijfstak

Binnen het thema Samenleving wordt in de eerste plaats bekeken op welke manier het bedrijf de mensenrechten in zogenoemde 'gevoelige' landen waarborgt indien het in dergelijke landen actief is. Daarnaast wordt gekeken naar de positieve bijdrage van een bedrijf aan de samenleving, zoals het doen van giften en het stimuleren van vrijwilligerswerk onder medewerkers. In figuur 3 is de verhouding weergegeven tussen de score van de AEX-bedrijven voor het thema Samenleving en de gemiddelde prestatie van de bedrijfstak waartoe zij in Europa behoren. Wat onmiddellijk opvalt is dat zowel op de hoogste als op de laagste plaats een bedrijf uit dezelfde bedrijfstak staat: Reed Elsevier levert een opvallend goede prestatie (52% boven het bedrijfstakgemiddelde), terwijl Wolters Kluwer sterk achterblijft (bijna 75% onder het bedrijfstakgemiddelde). Het derde bedrijf uit deze bedrijfstak in de AEX, VNU, staat op plaats 20 met een score van 22% onder het bedrijfstakgemiddelde. Dit illustreert de spreiding van de absolute scores binnen het thema Samenleving: deze varieert, voor de AEX-bedrijven, van 39% tot 72% van de maximale score⁴. Reed Elsevier deelt de eerste plaats met Philips. Ook Philips scoort 52% beter dan het bedrijfstakgemiddelde. Voedingsmiddelen/huishoudelijke artikelen is de bedrijfstak met de beste prestatie voor het thema Samenleving binnen Europa. Op de voet gevolgd door de energiesector. Ahold scoort net iets beter dan het bedrijfstakgemiddelde, terwijl Shell ruim 20% beter scoort dan het gemiddelde. De bedrijfstak software scoort ook nu het laagste.

Transparantie

Vrijwel alle AEX-bedrijven publiceren informatie over hun betrokkenheid bij de samenleving: in een apart duurzaamheidsverslag, in het jaarverslag, of op de website. Vijf bedrijven publiceren zelfs via alle drie de communicatiekanalen; dit zijn Shell, Reed Elsevier, Unilever, ING Groep en Fortis. Wolters Kluwer, Versatel, Hagemeyer, VNU en Vedioor publiceerden in 2004 niets of nauwelijks iets over dit thema.

Box 3: Shell

Shell is één van de bedrijven met een beleid inzake het respecteren van mensenrechten in zogenoemde 'gevoelige' landen. Het bedrijf geeft aan de internationale wetten te respecteren. In sommige landen zijn lokaal onvoldoende middelen aanwezig om naleving van de wet te controleren. In andere landen is het weer verplicht voor een bedrijf om zelf veiligheidspersoneel in dienst te nemen. Shell geeft aan dat ze haar gewapend personeel alleen zal inzetten wanneer dit gevraagd wordt door de wet of wanneer er geen andere middelen zijn om de veiligheid te bewaken. Deze richtlijnen zijn volgens het bedrijf afgestemd met een aantal mensenrechtenorganisaties. Dit neemt niet weg dat Shell aandacht vraagt voor de dilemma's die vaak gepaard gaan met investerings- of esinvesteringsbeslissingen.

Ondanks het uitgebreide beleid van Shell wordt het bedrijf bekritiseerd door maatschappelijke organisaties over de manier waarop het bedrijf omgaat met de lokale bevolking. In 2003 is voor de tweede keer op initiatief van deze maatschappelijke organisaties zoals Friends of the Earth International een alternatief jaarverslag over Shell gepubliceerd. Dit rapport heet 'Behind the shine, The other Shell Report 2003'. In dit rapport worden een aantal projecten beschreven waar Shell bij betrokken is.

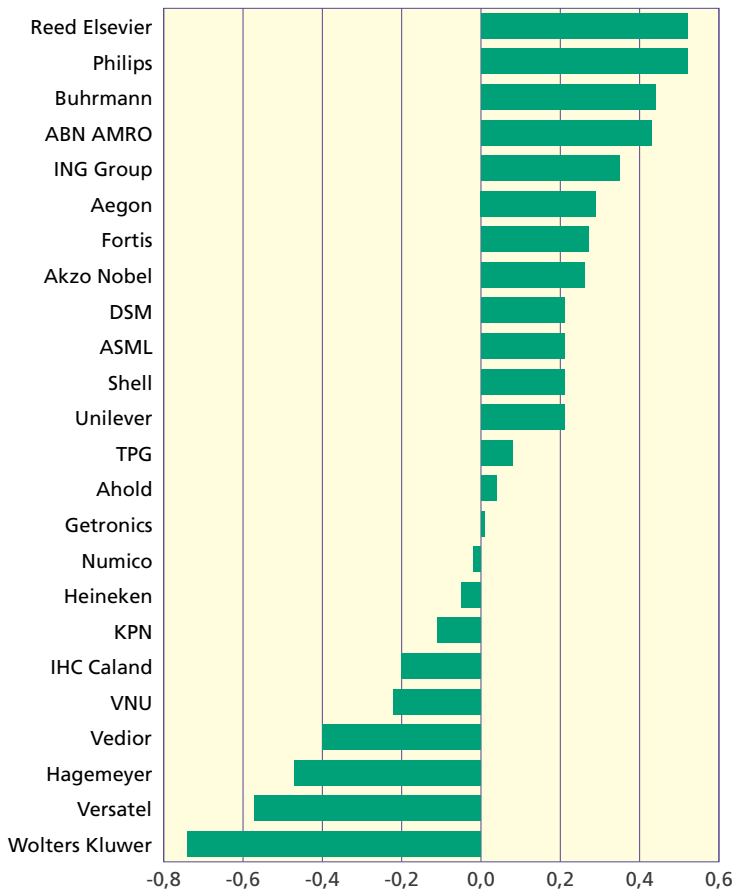
Voor Shell heeft het uitgebreide beleid tot een verhoging van haar score geleid en voor de betrokkenheid bij controverses tot een verlaging van de score. De controverses en het beleid gecombineerd heeft tot een verhoging van de score van Shell geleid.

Beleid

Ongeveer tweederde van de AEX-bedrijven heeft beleid geformuleerd over hun betrokkenheid bij de samenleving en geeft ook een indicatie van de belangrijkste terreinen waaraan geld wordt besteed. Beleid inzake het respecteren van mensenrechten in zogenoemde 'gevoelige' landen is minder algemeen. Slechts tien bedrijven voldoen geheel of gedeeltelijk aan de gestelde criteria waaronder IHC Caland, Reed

⁴ Dit is overigens niet zichtbaar in figuur 3. Figuur 3 geeft immers een ratio weer van de totaalscore van een AEX-bedrijf (waar hier naar verwezen wordt) en het Europese bedrijfstakgemiddelde voor het thema samenleving.

Figuur 3: Prestaties t.o.v. Europees bedrijfstak-gemiddelde inzake Samenleving

lijke doelen zijn ABN AMRO, DSM, Philips en Unilever, met als positieve uitschieter DSM. Al deze organisaties schonken tenminste 1% van de brutowinst. Shell en VNU schonken ieder tussen de 0,5% en 1% van de brutowinst. Voor maar liefst 12 bedrijven is het niet mogelijk het percentage te berekenen omdat deze cijfers niet op centraal niveau worden verzameld of omdat de gegevens niet beschikbaar zijn gesteld.

Elsevier en Shell (zie box 3). Voor vier bedrijven is het thema mensenrechten in 'gevoelige' landen niet relevant aangezien ze ten tijde van het onderzoek niet in deze landen aanwezig waren. Dit betreft Buhrmann, KPN, Ahold en Versatel.

Managementsystemen

Bij vijftien AEX-bedrijven ligt de verantwoordelijkheid inzake de samenleving op het niveau van bestuur of directie en dertien bedrijven hebben stafmedewerkers in dienst die zich volledig met dit thema bezig houden. Formele programma's voor maatschappelijke betrokkenheid zijn dun gezaaid: negen bedrijven beschrijven hun vrijwilligersprogramma's, terwijl slechts zeven bedrijven initiatieven nemen om de maatschappelijke dialoog aan te gaan. Volwaardige programma's voor beiden hebben ABN AMRO, DSM, ING, Reed Elsevier en Shell.

Prestaties

De vier bedrijven die ten opzichte van hun winst in 2004 het meeste doneerden aan maatschappe-

5. Corporate governance

Prestatie ten opzichte van de bedrijfstak

Het thema Corporate governance concentreert zich op transparantie van bedrijven over bestuursstructuur en bestuursbeloning. In figuur 4 is de verhouding weergegeven tussen de score van de AEX-bedrijven voor het thema Corporate governance en de gemiddelde prestatie van de bedrijfstak waartoe zij behoren in Europa. De Europees hoogst scorende bedrijfstakken zijn media en halfgeleiders. Deze bedrijfstakken delen de eerste plaats. Opvallend is dat voor wat betreft media alle drie de AEX-bedrijven desondanks beter scoren dan het bedrijfstakgemiddelde. Ditzelfde geldt voor ASML binnen de sector voor halfgeleiders. De gemiddelde Europese bedrijfstakcores voor dit thema liggen zeer dicht bij elkaar. Alle scores liggen tussen de 68 en 78%.

Binnen de AEX-bedrijven scoort Hagemeyer het hoogst. Dit bedrijf scoort ruim 25% hoger dan het bedrijfstakgemiddelde. Achterblijver is DSM. Opvallend is dat dit bedrijf slechts 12% onder het gemiddelde scoort. Dit geeft aan dat AEX-bedrijven in verhouding tot de Europese bedrijfstakgenoten veel aandacht besteden aan dit thema.

Corporate governance is een thema dat sterk in ontwikkeling is, onder andere onder invloed van internationale discussies en de Tabaksblat code. Dit betekent ook dat DSR in haar analyse deze ontwikkelingen volgt en verscherpte of nieuwe indicatoren voor Corporate governance heeft opgesteld. Mede daardoor is de score van een aantal AEX-bedrijven drastisch gewijzigd ten opzichte van vorig jaar. Grootste stijgers afgezet tegen hun bedrijfstakgemiddelden zijn Numico, ABN AMRO, Reed Elsevier, Getronics en Unilever. Grootste dalers zijn Fortis, IHC Caland en DSM.

Transparantie

Rapportage en transparantie van Nederlandse bedrijven over corporate governance is relatief goed ontwikkeld. Dit geldt met name voor beloningsbeleid van de CEO, voor de samenstelling van de bestuurscommissies en het beschikbaar stellen van informatie over de achtergrond van leden van de Raad van Commissarissen. Er zijn nauwelijks AEX-bedrijven die achterblijven op deze onderwerpen.

Box 4: Heineken

Eén van de onderwerpen in het thema Corporate governance is de onafhankelijkheid van commissarissen. Heineken is één van de AEX-bedrijven die het slechtste scoort op dit onderwerp. Maar liefst vier van de zeven commissarissen worden door DSR/SiRi niet als onafhankelijk gezien. Eén commissaris was voorheen lid van de directie van Heineken Holding, één lid is tevens voorzitter van de directie van Heineken Holding en twee leden hebben (vermeende) familiebanden met andere betrokken directie – of bestuursleden van bedrijfs- onderdelen. Voor Heineken heeft deze casus tot een verlaging van haar score geleid.

Beleid

Het beleid over corporate governance spitst zich toe op handel met voorkennis, beloning van de directie en belangenverstrengeling. Dertien AEX-bedrijven hebben beleid over alle drie de onderwerpen. Twee bedrijven verstrekken slechts een algemene beschrijving van hun beleid. Dit zijn DSM en IHC Caland.

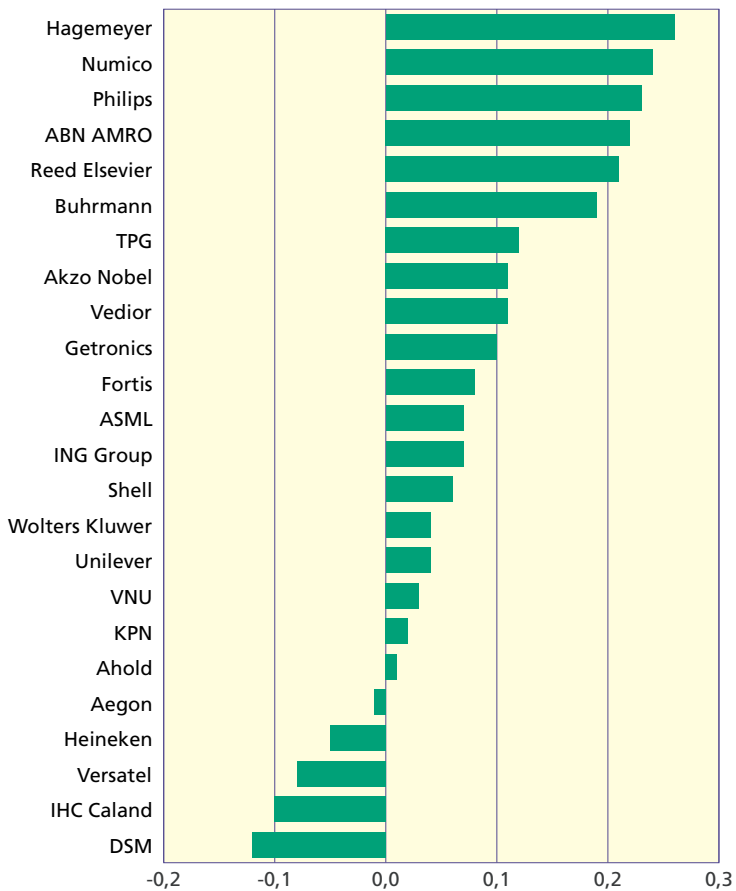
Managementsystemen

Voor wat betreft managementsystemen ligt de focus op de onafhankelijkheid van de leden van de Raad van Commissarissen (zie box 4) en op de aanwezigheid en samenstelling van bestuurscommissies. Ook op dit aspect is de score van Nederlandse bedrijven relatief goed. De meeste bedrijven hebben commissies ingesteld. Zo hebben alle AEX-bedrijven een controle ('audit') commissie. Op Heineken na hebben ook alle AEX-bedrijven een beloningscommissie. In plaats van een beloningscommissie heeft Heineken wel een zogenaamde 'Preparatory' commissie. Deze commissie bereidt bestuursbeslissingen voor. Een punt van aandacht voor vrijwel alle AEX-bedrijven is de relatief lange benoemingstermijn van commissarissen. Unilever is een positieve uitzondering hierop. Fortis, Heineken en VNU scoren tenslotte slecht op het onderdeel onafhankelijkheid commissarissen.

Prestaties

Voor wat betreft prestaties wordt met name gekeken naar de betrokkenheid van bedrijven bij recente controverses op het gebied van beloning

Figuur 4: Prestaties t.o.v. Europees bedrijfstak-gemiddelde inzake Corporate governance

voor bestuursleden, boekhouding en de rechten van aandeelhouders. De score van zowel Ahold, KPN, Getronics als Aegon blijven op dit aspect achter bij die van de overige AEX-bedrijven. Verder is gekeken of alle aandelen soortgelijk stemrecht hebben en of bedrijven het principe één aandeel – één stem toepassen. In 2004 maakte iets meer dan de helft van de AEX-bedrijven nog steeds gebruik van aandelen met afwijkend stemrecht. Een ander punt van aandacht is de aanwezigheid van anti-overname structuren. Slechts zes AEX-bedrijven hebben mogelijke obstakels verwijderd.

6. Klanten

Prestatie ten opzichte van de bedrijfstak

Bij de beoordeling van de prestatie van een bedrijf ten aanzien van het thema Klanten wordt met name gekeken naar productkwaliteit, productveiligheid en klanttevredenheid. In figuur 5 is de verhouding weergegeven tussen de score van de AEX-bedrijven voor het thema Klanten en de gemiddelde prestatie van de bedrijfstak waartoe zij behoren in Europa. De bedrijfstakken halfgeleiders, voedingsmiddelen/huishoudelijke artikelen en voedingsmiddelenproducenten kennen de hoogste gemiddelde Europese bedrijfstakcores, terwijl de mediabedrijfstak hekkensluiter is in Europees verband.

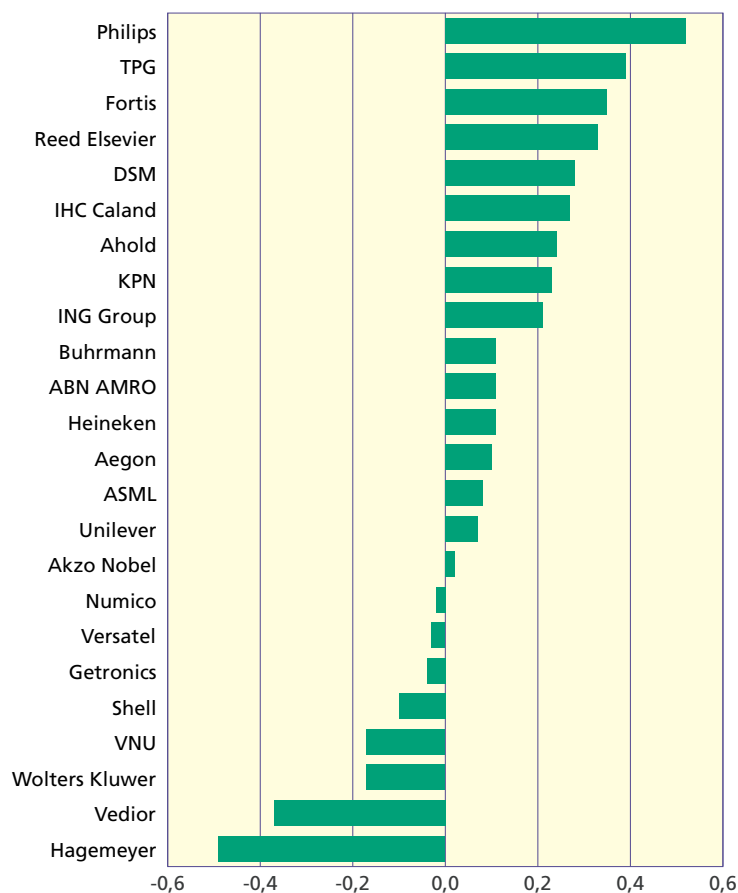
Voor de AEX-bedrijven is het vooral Philips die opvallend bovengemiddeld scoort ten opzichte van haar bedrijfstakgenoten. Ook TPG en Fortis geven blijk van relatief veel aandacht aan klanttevredenheid, (product)kwaliteit en product-

Box 5: KPN

In haar bedrijfscode beschrijft KPN dat ze een verantwoord en veilig gebruik van communicatiemiddelen bevordert. In haar duurzaamheidsverslag besteedt het bedrijf dan ook aandacht aan radiogolven bij mobiele telefonie. Het bedrijf past veiligheidseisen toe ten aanzien van zowel basisstations als mobiele telefoons. Naast eigen onderzoek naar de mogelijke gezondheidsrisico's ondersteunt het bedrijf ook onafhankelijk onderzoek van derden. Daarnaast voert het bedrijf een actief voorlichtingsbeleid. Voor KPN heeft bovenstaande tot een verhoging van haar score geleid.

veiligheid. Hagemeyer en Vedior scoren aanmerkelijk lager dan hun bedrijfstakgemiddelde.

Figuur 5: Prestaties t.o.v. Europees bedrijfstakgemiddelde inzake Klanten

Transparantie

Slechts twee van de AEX-bedrijven publiceerden in 2004 geen enkel feit over het thema Klanten in het jaarverslag, op de website of in een afzonderlijk verslag, te weten Hagemeyer en Vedior. Ook de aandacht die zowel Wolters Kluwer als VNU aan dit onderwerp besteden is bescheiden. Dit in tegenstelling tot een aantal AEX-bedrijven die juist veel aandacht besteden aan dit thema in hun publieke informatie. Met name Philips en TPG onderscheiden zich ten opzichte van de overige AEX-bedrijven in positieve zin op het gebied van transparantie.

Beleid

Bij de beoordeling van het beleid van de AEX-bedrijven is vooral gekeken in hoeverre er een formeel beleid is geformuleerd gericht op kwaliteit en klanttevredenheid, marketing/advertentiegedrag en productveiligheid. De meerderheid van de bedrijven heeft een formeel beleid geformuleerd gericht op deze thema's. KPN en Philips zijn hierin koploper aangezien zij een uitgebreid beleid hebben geformuleerd op alle drie de bovengenoemde thema's. Bij Hagemeyer, Wolters Kluwer en Vedior werd het beleid op dit terrein niet of nauwelijks openbaar gemaakt.

Managementsystemen

De meerderheid van de AEX-bedrijven geeft aan dat zij kwaliteits- of klanttevredenheidssystemen hebben ingevoerd. Eén van de

bedrijven die voor zowel klanttevredenheid als productveiligheid uitgebreide programma's heeft geïmplementeerd is KPN (zie box 5). Ook ASML, Numico en IHC Calland scoren goed op dit onderwerp. Zo geeft ASML klanten de mogelijkheid om gedurende drie dagen een nieuwe machine te testen in de fabriek en voert IHC Calland voor al haar schepen en platforms een veiligheid en milieu risicoanalyse uit.

Prestaties

De meeste AEX-bedrijven hebben één of meerdere bedrijfsonderdelen/locaties gecertificeerd. Drie bedrijven zijn volledig gecertificeerd op basis van ISO 9000 of vergelijkbare systemen. Dit zijn ASML, DSM en Philips. De meeste AEX-bedrijven zijn betrokken bij één of meerdere controverses op het gebied van producten of diensten, marketing of monopolistisch gedrag. Slechts van zeven AEX-bedrijven zijn geen controverses bekend over de afgelopen drie jaar. Onder deze bedrijven bevinden zich Wolters Kluwer en Vedior.

7. Werknemers

Prestatie ten opzichte van de bedrijfstak

Het thema Werknemers richt zich op de aanwezigheid van beleid aangaande de basisrechten van werknemers, op de uitwerking daarvan in programma's voor werknemers (bijvoorbeeld op het gebied van veiligheid, gelijke rechten en training) en op de gegevens die het bedrijf verzamelt om de ontwikkeling van het personeelsbestand te volgen en te sturen. In figuur 6 is de verhouding weergegeven tussen de score van de AEX-bedrijven voor het thema Werknemers en de gemiddelde prestatie van de bedrijfstak waartoe zij behoren in Europa.

De hoogst scorende bedrijfstak is de energiebedrijfstak, waardoor Shell - met zijn absoluut gezien beste prestatie - slechts een achtste positie van de AEX-bedrijven inneemt. ABN AMRO, op de voet gevolgd door ING Groep, levert relatief gezien de beste prestatie, mede door het lage Europese sectorgemiddelde. De prestatie van Versatel blijft het verst achter vergeleken met de gemiddelde prestatie van de bedrijfstak. Getronics scoort relatief hoog, mede doordat het Europese sectorgemiddelde van haar bedrijfstak het laagste is van alle bedrijfstakken in Europa (zie hoofdstuk 10).

Transparantie

Op Versatel na publiceerden alle AEX-bedrijven in 2004 over het werknemersbeleid en -programma's. Het meest transparant zijn Akzo Nobel, DSM, Fortis, Reed Elsevier en ING. Zij rapporteerden uitvoerig via alle beschikbare kanalen: duurzaamheidsverslag, jaarverslag en de website. Slechts de helft van de AEX-bedrijven rapporteerde uitvoerig met kwantitatieve data over dit thema.

Beleid

De meeste bedrijven hebben beleid geformuleerd op één of meer van de zes fundamentele arbeidsrechten: gezondheid en veiligheid, gelijke behandeling, vrijheid van vereniging, (vakbonds)vrijheid, kinderarbeid en dwangarbeid, werktijden en beloning. Daarbij zijn de eerste twee beleidsterreinen het meest breed gedekt. Alleen Wolters Kluwer en Versatel hebben op geen enkel van deze terreinen publiek beleid. In de beoordeling van deze beleidsprincipes wordt onder meer gekeken of het bedrijf ook refereert aan de ILO-conventies (dit zijn conventies van de

Box 6: DSM

In maart 2004 heeft DSM een rechtzaak geschikt met de families van overleden mijnwerkers. Deze mijnwerkers zijn gestorven als gevolg van mesotheliomie, een aan asbest gerelateerde vorm van kanker. Per slachtoffer is een maximum bedrag uitgekeerd van EUR 52.000. Ook in 2000 en 2003 zijn schikkingen getroffen. DSM werd beschuldigd van nalatigheid in het identificeren van risico's gerelateerd aan het werken met asbest. DSM ontkent het gebruik van asbest in de mijnen maar sluit niet uit dat de werknemers boven de grond in aanraking zijn gekomen met asbest. Voor DSM heeft deze casus tot een verlaging van haar score geleid.

International Labour Organisation). Alleen Shell doet dit voor alle zes beleidsterreinen.

Managementsystemen

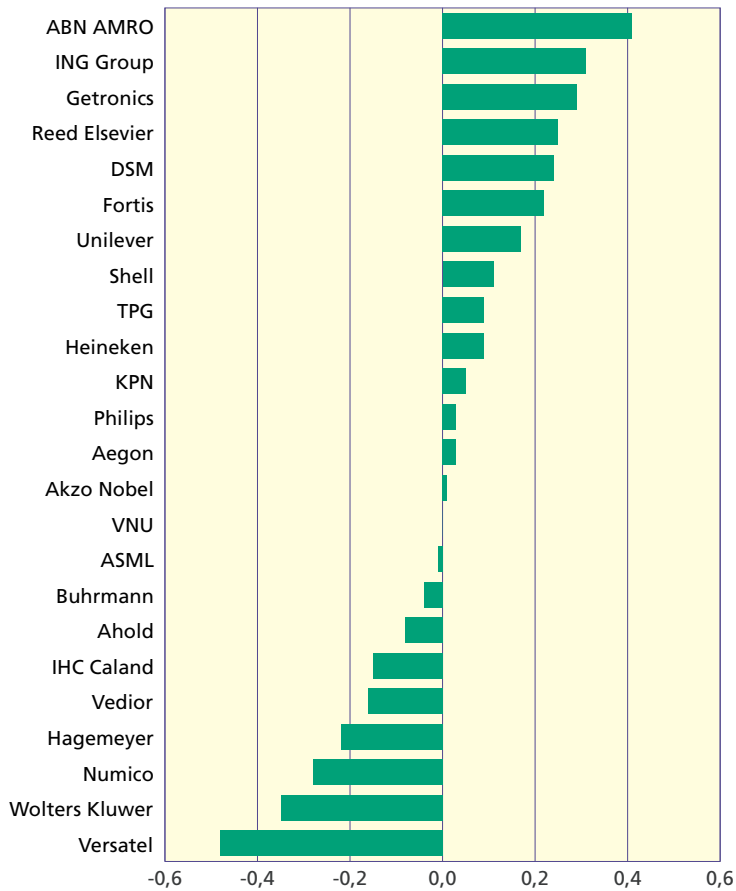
Er zijn grote verschillen tussen de AEX-bedrijven waar het om de invulling van programma's voor de werknemers gaat. Het meest voorkomend zijn opleidingsprogramma's en medezeggenschapsprogramma's, die beiden in de een of andere vorm bij vrijwel alle bedrijven voorkomen. Het minst vaak voorkomend zijn programma's voor gezondheid en veiligheid waar ook specifieke doelen bij zijn gesteld (8 bedrijven), eigendomsprogramma's (8 bedrijven) en programma's voor winstdeling (8 bedrijven).

De twee bedrijven die op alle programma's het meest uitgebreid rapporteren zijn ABN AMRO en DSM. Zo heeft DSM ambitieuze doelstellingen op het gebied van gezondheid en veiligheid van medewerkers. Het bedrijf wil tot de beste 25% van de industrie behoren. Verder heeft het bedrijf als doelstelling om het ziekteverzuim op jaarbasis met 20% terug te dringen. Het bedrijf heeft interne richtlijnen opgesteld om het behalen van deze doelstellingen te bevorderen. Deze richtlijnen zijn in acht verschillende talen beschikbaar. Bovendien besteedt het bedrijf veel aandacht aan training van medewerkers op het gebied van gezondheid en veiligheid.

Prestaties

Ten aanzien van ziekteverzuim scoren negen AEX-bedrijven de maximale score. Zij rapporteren op

Figuur 6: Prestaties t.o.v. Europees bedrijfstak-gemiddelde inzake Werknemers

groepsniveau het ziekteverzuimcijfer en dit liet een verbetering zien ten opzichte van voorgaande jaren. Voor wat betreft medewerkers-tredenheidsonderzoek voldeden slechts drie bedrijven aan de voorwaarden zoals die door SiRi worden gehanteerd. Alleen Shell heeft op beide onderwerpen de maximale score behaald. Het aantal vrouwen in de raad van commissarissen of de directie van de AEX-bedrijven blijft gering. Alleen Wolters Kluwer heeft een vrouw in beide organen. Massaontslagen vielen in de afgelopen jaren bij veertien AEX-bedrijven, terwijl nog eens vijf bedrijven met minder grote ontslagrondes te maken hadden. Slechts negen AEX-bedrijven zijn vrij van controverses op het gebied van medewerkers. Controverses rondom reorganisaties en incidenten ten aanzien van gezondheid en veiligheid van medewerkers kwamen het meest voor. Incidenten rond gezondheid en veiligheid deden zich vooral voor bij productiebedrijven zoals Shell, DSM (zie box 6), Unilever, Akzo Nobel en Philips.

8. Milieu

Prestatie ten opzichte van de bedrijfstak

Het thema Milieu draait onder andere om de aanwezigheid van beleid en systemen voor bedrijfsinterne milieuzorg. Verder behandelt het de programma's en de prestaties van het bedrijf op dit gebied, dat wil zeggen het daadwerkelijke water-, energie- en materiaalgebruik en de ontwikkelingen daarin. In figuur 7 is de verhouding weergegeven tussen de score van de AEX-bedrijven voor het thema Milieu en de gemiddelde prestatie van de bedrijfstak waartoe zij behoren in Europa.

Op dit thema scoort Philips het beste (afgezet tegen het bedrijfstakgemiddelde). Het bedrijf wordt op de voet gevolgd door Buhrmann.

Versatel en Wolters Kluwer vormen wederom de achterhoede.

Voor de Europese bedrijfstakgemiddelden scoort de sector halfgeleiders het beste met een score boven de 70%. De sector voedingsmiddelen/huishoudelijke artikelen scoort een respectabele tweede plaats. Software blijft ver achter met een score ruim onder de 30%. De verschillen tussen de sectoren zijn kortom groot. Ditzelfde geldt voor de individuele score van de bedrijven. Unilever scoort het hoogste met ruim 85% en Versatel deelt de laatste plaats met Wolters Kluwer met beide nog geen 15% score.

Transparantie

Twee AEX-bedrijven publiceerden in 2004 geen enkel relevant feit over het thema Milieu in het jaarverslag, te weten Versatel en WoltersKluwer. Ook Getronics en Vedior besteden nauwelijks aandacht aan dit thema. Over het algemeen besteden AEX-bedrijven ruime aandacht aan dit thema. Onder de meest transparante bedrijven bevinden zich ABN AMRO, Akzo Nobel, Unilever, Reed Elsevier, Heineken en KPN.

Beleid

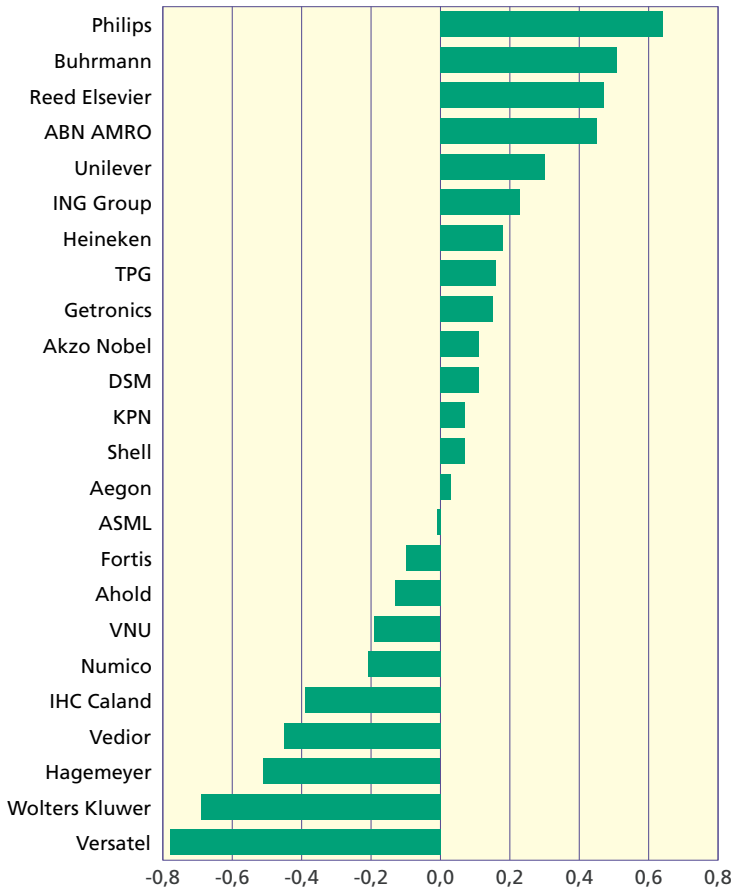
Op de vier genoemde achterblijvende bedrijven na heeft de rest van de AEX-bedrijven een min of meer uitgewerkt milieubeleid. Philips en Shell hebben het meest uitgebreide milieubeleid geformuleerd. Zo heeft Philips de volgende vier basisprincipes in haar milieubeleid vastgelegd: duurzame ontwikkeling, voorkomen is beter dan genezen, totale levenscyclus benadering en samenwerking. Shell heeft een gecombineerd beleid over gezondheid, veiligheid en milieu

Box 7: ING Groep

ING Groep is een van de financiële instellingen die de zogenoemde Equator Principles heeft ondertekend. De Equator Principles is een code voor commerciële banken die stelt dat voor projecten die minimaal 50 miljoen US dollar kosten een zogenoemde sociale- en milieu impact assessment moet worden uitgevoerd, waarbij de zwaarte van de assessment afhangt van de mogelijke (negatieve) impact van het project. Deze code is in juni 2003 geïntroduceerd. Eén van de organisaties die financiële instellingen controleert op naleving van deze principes is BankTrack (een NGO die zich richt op de activiteiten van banken in ontwikkelingslanden). BankTrack heeft in juni 2004 een rapport uitgebracht waarin een aantal projecten tegen het licht worden gehouden die volgens BankTrack niet volgens de Equator Principles worden uitgevoerd terwijl een aantal zogenoemde 'Equator banken' wel betrokken zijn. Zo wordt ING Groep bekritiseerd vanwege een financiële betrokkenheid bij de Trans Thai-Malaysia pijplijn in Thailand. Deze pijplijn transporteert onbewerkt natuurlijk gas van de Golf van Thailand naar het vasteland. Na een behandeling wordt het gezuiverde natuurlijke gas verder getransporteerd naar de grens met Maleisië. Er zijn diverse protesten geweest van de lokale bevolking tegen het project. Volgens de bewoners bedreigt het project de huidige leefwijze van deze mensen en brengt het de voedselvoorraad in gevaar. Tevens zijn de bewoners bezorgd over het afvalwater en de luchtmissies die dit project met zich mee zal brengen. De protesten zijn zo hoog opgelopen dat de pijplijn sinds november 2003 dag en nacht wordt bewaakt. Ondanks de projecten is het de verwachting dat het eerste gas medio 2005 door de pijplijn zal worden getransporteerd. Voor ING het ondertekenen van de Equator Principles tot een verhoging van de score geleid, terwijl de betrokkenheid bij controversiële projecten tot een verlaging van de score heeft geleid. De controverses en het beleid gecombineerd heeft tot een verhoging van de score van ING geleid.

gedefinieerd. Het beleid van Shell is met name gericht op het tegengaan van klimaatverandering, het verminderen van het affakkelen, lekkages en lozingen van afvalwater en het bevorderen van de veiligheid van tankers.

Figuur 7: Prestaties t.o.v. Europees bedrijfstak-gemiddelde inzake Milieu

over milieuprestaties. Ook opvallend is de rapportage van ING over haar milieuprestaties. Binnen de financiële sector geeft ING Groep veel meer feitelijke milieu-informatie dan haar branchegenoten. Het meest succesvol in het verbeteren van milieuprestaties zijn KPN, Shell en Unilever.

Op het gebied van controverses scoren de AEX-bedrijven redelijk goed. Van maar liefst 17 bedrijven zijn geen milieucontroverses bekend. Shell en DSM zijn het meest betrokken bij controverses. ING en ABN AMRO zijn betrokken bij het financieren van projecten die een negatieve impact hebben op het milieu (zie box 7).

Managementsystemen

De meeste grote productiebedrijven, zoals ASML, Akzo Nobel, DSM, Philips, Shell en Unilever hebben vrij complete milieuzorgsystemen uitgerold tot in alle wereldwijde vestigingen. In het algemeen is er een speciale milieu-afdeling en omvatten deze systemen externe auditing, interne training, criteria voor leveranciers en reductieplannen ten behoeve van grondstoffenverbruik, energiegebruik en emissies. Opvallend is ook de uitgebreide milieuprogramma's van Reed Elsevier, ABN AMRO en ING. De prestaties van de bedrijfstakgenoten VNU, Wolters Kluwer, Fortis en Aegon blijven hierbij ver achter.

Prestaties

Slechts twee AEX-bedrijven hebben al hun productievestigingen gecertificeerd op het gebied van milieu. Dit zijn ASML en Shell. Akzo, Buhrmann, DSM, Heineken, Philips en TPG hebben het merendeel van hun productievestigingen gecertificeerd. KPN, ASML, DSM, Heineken, Unilever, Shell en Philips verstrekken het meest uitgebreid bedrijfsbrede informatie

9. Leveranciers

Prestatie ten opzichte van de bedrijfstak

Het thema Leveranciers ligt in het verlengde van het thema Werknemers en het thema Milieu. In dit onderdeel wordt bekeken of ondernemingen eisen stellen aan de manier waarop leveranciers met hun werknemers en het milieu omgaan. In figuur 8 is de verhouding weergegeven tussen de score van de AEX-bedrijven voor het thema Leveranciers en de gemiddelde prestatie van de bedrijfstak waartoe zij behoren in Europa. De hoogste bedrijfstakscore is voor de bedrijfstak voedingsmiddelen/huishoudelijke artikelen. Door deze hoge bedrijfstakscore eindigt Ahold, dat absoluut gezien goed presteert, toch op de dertiende plaats. De bedrijfstak met de laagste score is software. Opvallend is dat Getronics in dit verband niet beter scoort dan het bedrijfstak-gemiddelde. Reed Elsevier laat van alle AEX-bedrijven relatief de beste prestatie zien ten opzichte van haar branchegenoten. Het bedrijf scoort circa 125% beter dan het bedrijfstakgemiddelde. Ter vergelijking, bij de overige thema's komt de hoogste score niet boven de 75% uit. Ook ING en ABN AMRO laten een goede prestatie zien. Het thema Leveranciers kent binnen de AEX-bedrijven een grote spreiding van de absolute scores: deze varieert van 26% tot 68% van de maximale score.

Transparantie

Het thema Leveranciers is duidelijk in ontwikkeling bij AEX-bedrijven. In 2004 waren maar liefst zes bedrijven transparant over dit onderwerp. Vorig jaar waren dit nog maar twee bedrijven. Tot de koplopers behoren Unilever, Ahold, Reed Elsevier en Philips. Dat er nog ruimte is voor verbetering blijkt uit het feit dat 10 AEX-bedrijven nog steeds niet of nauwelijks het thema ter sprake brengen in hun publieke uitingen.

Beleid

Bij de beoordeling van het beleid van de AEX-bedrijven is onder andere gekeken of er beleid is voor alle basisrechten voor werknemers van toeleveranciers (gezondheid en veiligheid, werktijden en beloning, vrijheid van vereniging, kinderarbeid, dwangarbeid en discriminatie) en of de bedrijven daarbij de ILO Conventies onderschrijven. Alleen Shell voldoet hier volledig aan. Ook Ahold, Philips, Reed Elsevier en Unilever hebben op ten minste vier van de

Box 8: Reed Elsevier

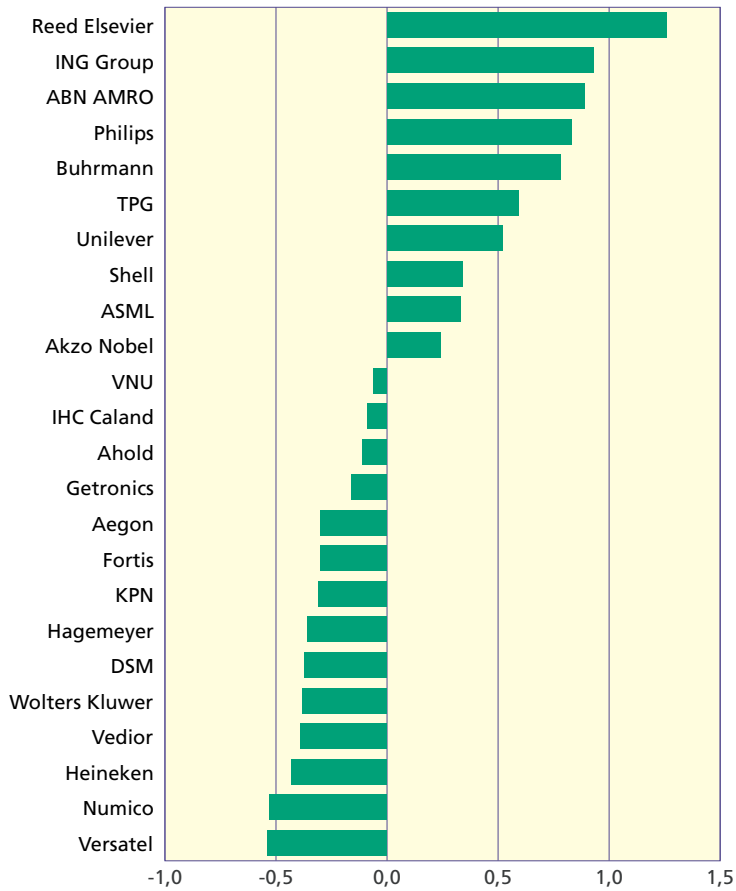
In juni 2004 heeft Reed Elsevier een bedrijfscode voor haar toeleveranciers geïmplementeerd. Deze code bevat een uitgebreide beschrijving van het beleid met betrekking tot kinderarbeid, dwangarbeid, lijfstraffen, discriminatie, vakbondsvrijheid, gezondheid en veiligheid, beloning en werktijden. De code gaat verder dan alleen toeleveranciers en strekt zich ook uit naar onderaannemers van toeleveranciers. Verder wordt uitgebreid beschreven hoe controle op naleving wordt uitgeoefend, inclusief onaangekondigde bezoeken. Ook is een boeteclausule vastgelegd. Alle toeleveranciers van Reed Elsevier moeten deze code ondertekenen. Voor Reed Elsevier heeft deze code en implementatie daarvan tot een verhoging van haar score geleid.

zes basisrechten een beleid geformuleerd. Vier bedrijven hebben een meer algemene verklaring over het respecteren van de mensenrechten geformuleerd en geven aan alleen met leveranciers in zee te gaan die dit ook doen. Dit zijn ASML, VNU, IHC Caland en TPG. Deze bedrijven verwijzen naar onder andere de Universele Verklaring van de Mensenrechten, de OECD-richtlijnen (Organisation for Economic Cooperation and Development) voor multinationale ondernemingen, de UN Global Compact richtlijnen en/of de Tripartiete Verklaring van Principes voor Multinationale ondernemingen.

Managementsystemen

Hoe succesvol toeleveranciers de beleidsprincipes van hun afnemers naleven kan alleen worden afgemeten aan de hand van controles. Slechts een beperkt aantal AEX-bedrijven hebben managementsystemen geïmplementeerd ter controle op naleving van hun beleidsprincipes. Het meest veroorstrevend zijn Buhrmann en Reed Elsevier (zie box 8). Zo laat Buhrmann al haar toeleveranciers een contract tekenen waarin staat dat zij zich moeten houden aan de richtlijnen van het bedrijf. Indien toeleveranciers zich niet houden aan het contract krijgen ze de mogelijkheid het gedrag te verbeteren gedurende een bepaalde periode. Is na afloop van de periode geen sprake van verbetering dan wordt het

Figuur 8: Prestaties t.o.v. Europees bedrijfstak-gemiddelde inzake Leveranciers

contract opgezegd. De controle op naleving wordt mede uitgevoerd door een externe partij.

Prestaties

Ahold is het enige bedrijf dat in 2004 informatie over sociale certificering heeft verstrekt. Zo stimuleert een dochteronderneming van Ahold bijvoorbeeld sociale certificering bij leveranciers, is de koffie van Albert Heijn sinds 2003 gecertificeerd volgens het Utz Kapeh-systeem en verkoopt het bedrijf producten met een Fair Trade label. Geen enkel AEX-bedrijf rapporteert over de bevindingen van sociale audits. Betrokkenheid bij controverses op het gebied van basisrechten voor werknemers komt bij AEX-bedrijven weinig voor.

10. De prestaties van Nederlandse ondernemingen in Europees perspectief

In dit hoofdstuk wordt een vergelijking gemaakt tussen de prestaties van grote beursgenoteerde ondernemingen in Europa op het terrein van duurzaam ondernemen. De ratings zijn voor de vergelijking per land gegroepeerd en vervolgens zijn per land gemiddelden berekend. Landen met minder dan tien onderzochte ondernemingen zijn in verband met de betrouwbaarheid uit het bestand gehaald, waardoor negen landen en 336 ondernemingen overbleven.

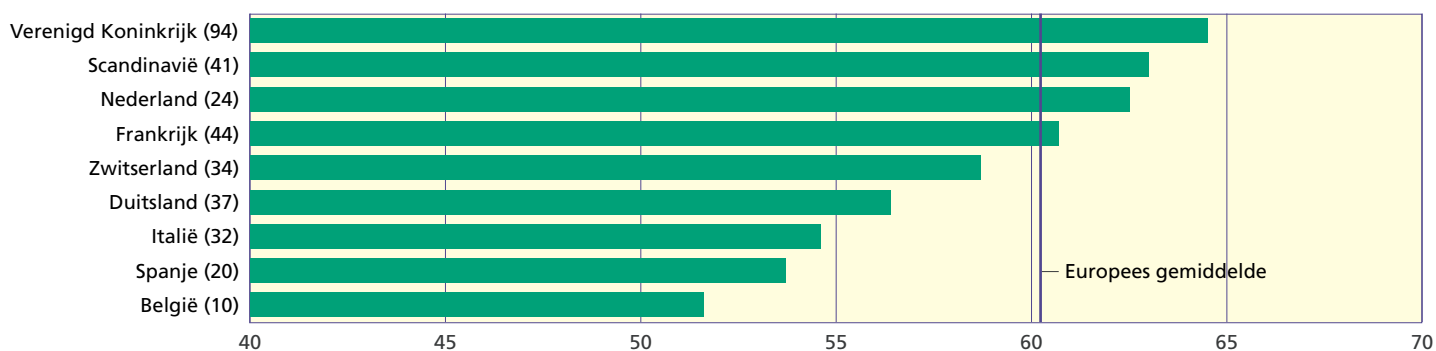
Totaalscore per land

De gemiddelden van de totaalscores zijn in figuur 9 weergegeven. Achter het land wordt het aantal ondernemingen vermeld dat in de analyses is meegenomen. In de analyse zijn 24 Nederlandse AEX-bedrijven opgenomen⁵.

De Nederlandse ondernemingen nemen gezamenlijk een derde plaats in. Het verschil met de

Scandinavische bedrijven, op nummer twee, bedraagt 0,5%-punt. De Belgische, Spaanse, Italiaanse en Duitse bedrijven scoren gemiddeld duidelijk onder het gemiddelde van alle Europese ondernemingen. Met uitzondering van het thema Milieu scoren de Nederlandse bedrijven bovengemiddeld. Voor alle thema's, met uitzondering van de thema's Milieu en Werknemers, scoren de Nederlandse bedrijven zelfs binnen de Top 2. Opvallend is dat de score voor het thema Milieu zo laag is: hier komt Nederland op de zevende plaats; net na de Belgische bedrijven. Evenals vorig jaar moet hier geconstateerd worden dat – ondanks de lange historie van overheidsbeleid – AEX-bedrijven op milieuzorg ondermaats presteren. Op Bedrijfs-ethiek scoren de Nederlandse bedrijven overigens bijzonder hoog; 8%-punt hoger dan de nummer 2 op dit thema.

Figuur 9: Gemiddelde totaalscore per land

⁵ De AEX kent twee ondernemingen die ook in België en het VK genoteerd zijn. Voor deze analyse is gekozen om de bedrijven als Nederlandse bedrijven te zien. Verder is geen informatie beschikbaar over Koninklijke P&O Nedlloyd. Vandaar dat van de 25 AEX-bedrijven slechts 24 Nederlandse bedrijven voor de analyses in dit hoofdstuk resteren.

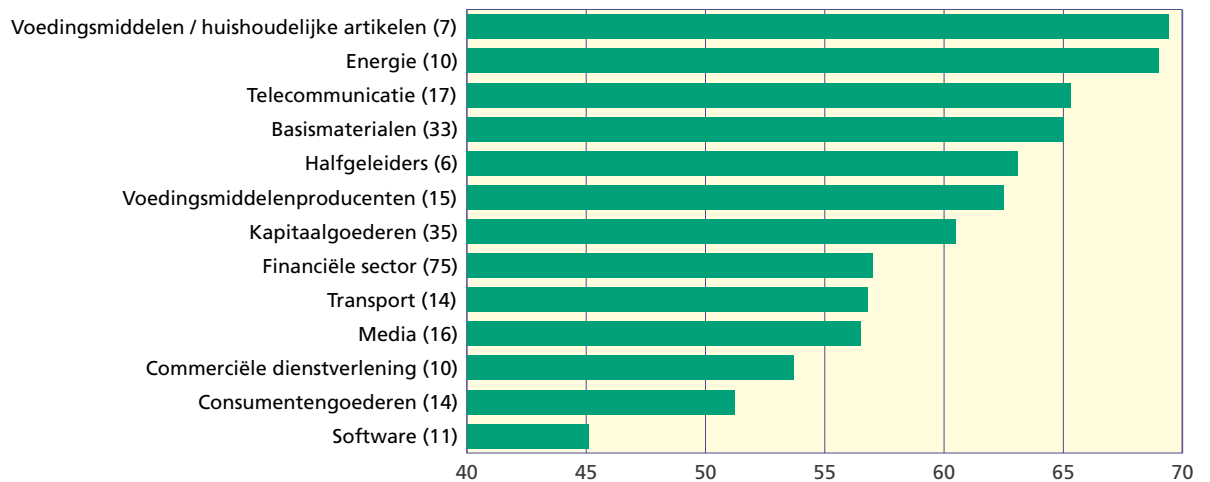
Europese bedrijfstakgemiddelden

In figuur 10 worden voor de Europese bedrijven de gemiddelde totaalscores per bedrijfstak weergegeven. Achter de bedrijfstak wordt het aantal ondernemingen vermeld dat in de analyses is meegenomen. In tabel 1 wordt de topscoorder per bedrijfstak weergegeven. Opvallend veel Britse bedrijven zijn in Europees perspectief koploper in hun bedrijfstak. Figuur 10 laat duidelijke

lijke spreiding zien in duurzaamheidsprestaties van de bedrijfstakken. De bedrijfstakken voedingsmiddelen/huishoudelijke artikelen en energie blijken het beste te presteren op het gebied van duurzaamheid, terwijl de software bedrijfstak daar ver achterblijft.

Uit figuur 11 blijkt dat het thema Corporate governance redelijk constant is door de bedrijfs-

Figuur 10: Gemiddelden van Europese bedrijven per bedrijfstak

Tabel 1: Hoogst scorende bedrijf in Europa per bedrijfstak

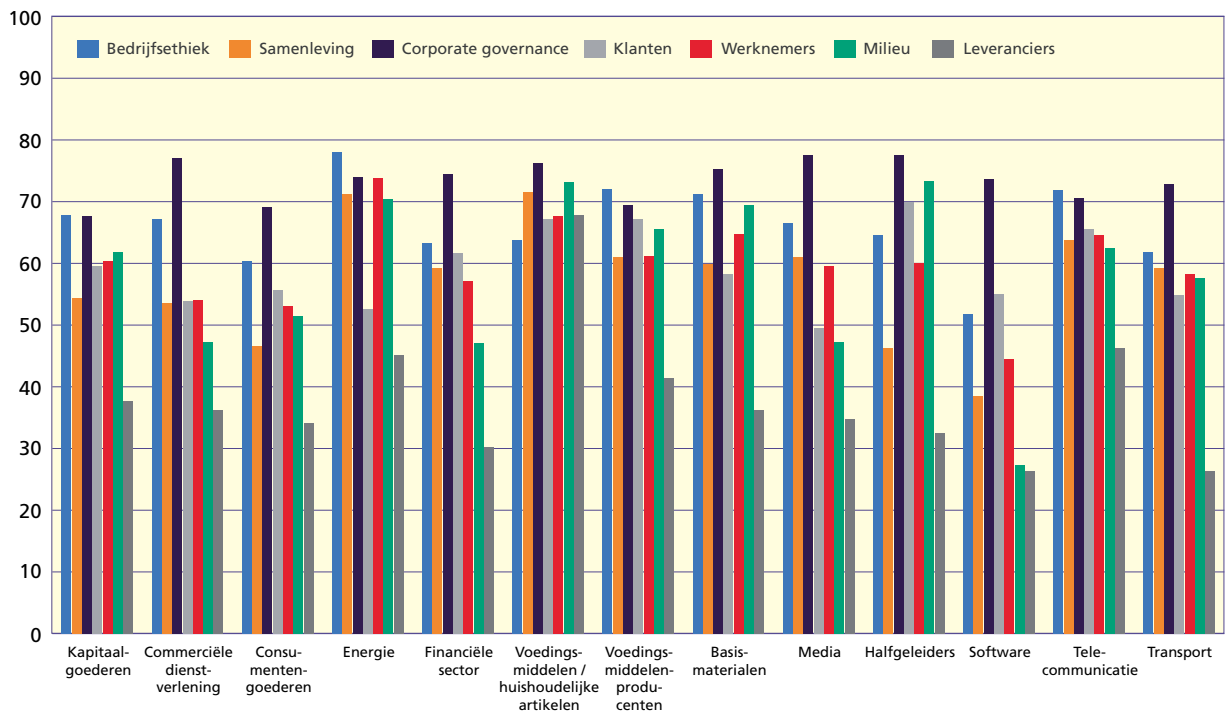
Bedrijfstak	Bedrijf	Score	Land
Voedingsmiddelen / huishoudelijke artikelen	Carrefour	77.7%	Frankrijk
Energie	BC Group	81.4%	Verenigd Koninkrijk
Telecommunicatie	British Telecom	86.8%	Verenigd Koninkrijk
Basismaterialen	BHP Billiton	83.4%	Verenigd Koninkrijk
Halfgeleiders	STMicroelectronics	80.4%	Frankrijk
Voedingsmiddelenproducenten	Unilever	77.5%	Nederland/Verenigd Koninkrijk
Kapitaalgoederen	ABB	80.7%	Zwitserland
Financiële sector	Aviva	79.5%	Verenigd Koninkrijk
Transport	BAA Plc.	72.0%	Verenigd Koninkrijk
Media	Reed Elsevier	77.5%	Nederland/Verenigd Koninkrijk
Commerciële dienstverlening	ISS A/s	71.4%	Denemarken
Consumentengoederen	Philips	74.1%	Nederland
Software	Telecom Italia Media	70.4%	Italië

takken heen, terwijl andere thema's grote verschillen vertonen. Dat juist dit thema constant is, is niet verwonderlijk, omdat de randvoorwaarden in veel landen relatief expliciet in de wet zijn vastgelegd. Ook het thema Bedrijfsethiek scoort goed. Afgezien van de software sector behalen alle sectoren een score van ten minste 60%. Het thema Leveranciers krijgt relatief nog steeds veruit de minste aandacht. Voor vrijwel alle sectoren is de score op dit thema het laagst.

Verder geeft de figuur inzicht in het belang dat bedrijfstakken aan verschillende thema's van duurzaamheid toekennen. Opvallend zijn de scores voor de voedingsmiddelen/huishoudelijke

artikelen sector. De scores zijn niet alleen constant maar ook relatief hoog. Voor alle thema's schommelt de score tussen de 63 en 76%. Met name de score voor het thema Leveranciers valt op. De score ligt bijna 22% punt hoger dan de score van de opvolger de telecommunicatie sector. Het thema Leveranciers buiten beschouwing latend, zijn de scores binnen de voedingsmiddelenproducenten en telecommunicatie bedrijfstakken ook vrij constant. In de software sector variëren de onderlinge scores het meest. Software valt ook op door de relatief lage scores. Opvallend is de geringe aandacht aan de thema's Milieu, Samenleving en Werknemers.

Figuur 11: Gemiddelde themascore per bedrijfstak

II. Vergelijking resultaten 2005 en 2004 AEX rapport

De onderliggende systematiek waarop dit rapport gebaseerd is, komt overeen met die van het voorgaande AEX rapport. Van de 25 AEX-bedrijven zijn 22 bedrijven in beide rapporten beschreven. In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de wijzigingen in het 2005 rapport ten opzichte van het 2004 rapport voor de bedrijven die in beide rapporten beschreven zijn.

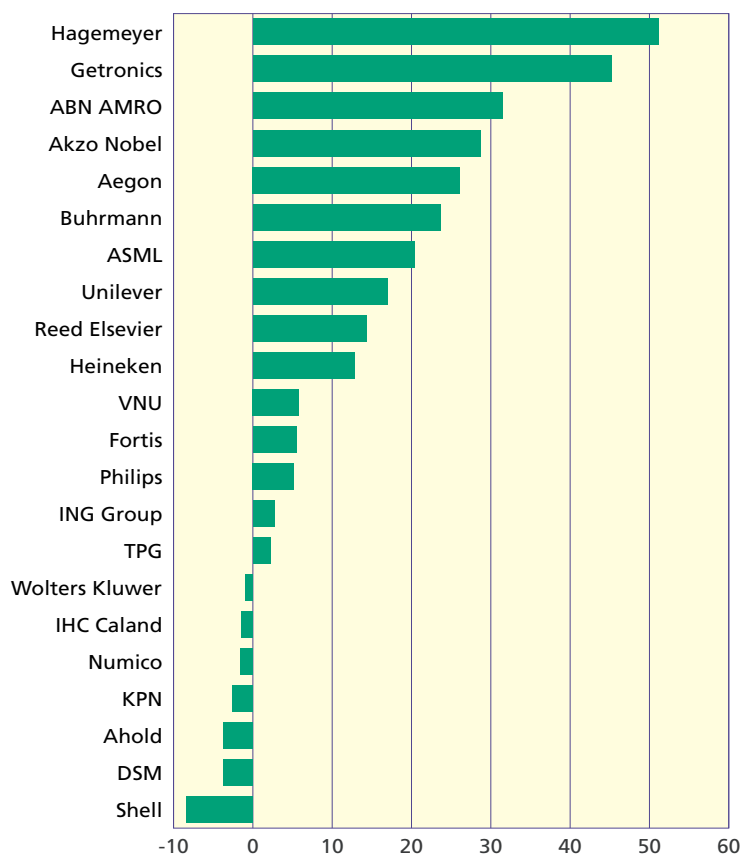
Figuur 12 geeft de procentuele verandering weer van de bedrijfsscores 2005 ten opzichte van 2004. Het valt op dat de meeste bedrijven een verbetering laten zien. Veelal betreft het zelfs een behoorlijke procentuele verbetering. Zeker als deze percentages worden afgezet tegen de percentages van de bedrijven die een daling laten zien. De hoogste stijger verbetert haar score met 51% (Hagemeyer) terwijl de grootste daler (Shell) een teruggang laat zien van 8%. De verbetering is

des te opmerkelijk, omdat vanwege toenemende maatschappelijke ontwikkelingen en aandacht voor het thema duurzaamheid, de eisen die aan bedrijven gesteld zijn, in 2004 verder aangescherpt zijn. Dit geldt met name voor de thema's Corporate governance en Leveranciers. Voor Bedrijfsethiek en Leveranciers geldt dat meer uitgebreid wordt gekeken naar programma's die de uitvoering van het beleid waarborgen en ook toetsen op naleving. Voor wat betreft Corporate governance zijn bijvoorbeeld onderwerpen toegevoegd als anti-overname maatregelen en de benoemingsperiode van commissarissen. Opvallend is de procentuele stijging van Hagemeyer en Getronics. Hagemeyer heeft in augustus 2004 voor het eerst haar 'Business Principles' bekend gemaakt. Deze 'principles' hebben betrekking op alle medewerkers. De thema's die door deze principes worden behandeld zijn bedrijfsethiek, arbeidsrechten, gezondheid, veiligheid en milieu. Dit heeft ertoe geleid dat de score van het bedrijf op al deze onderwerpen is verbeterd. Getronics heeft in 2004 voor het eerst haar beleid openbaar gemaakt in een 'management charter'. Dit document beschrijft het beleid van Getronics op het gebied van bedrijfsethiek, discriminatie, gezondheid, veiligheid en milieu.

Ook ABN AMRO laat een verbetering zien. Het eerste duurzaamheidsverslag van ABN AMRO behandelt een groot aantal duurzaamheidsthema's en dilemma's waarmee het bedrijf in de praktijk te maken heeft. Tevens heeft ABN AMRO een aantal managementsystemen geïmplementeerd. Dit heeft tot een hogere duurzaamheidsscore geleid.

De grootste daler is Shell gevolgd door DSM en Ahold. Voor Shell geldt dat met name de score voor Bedrijfsethiek, Klanten en Leveranciers is verslechterd. De score voor Klanten en Leveranciers is veranderd als gevolg van aangescherpte eisen op het gebied van beleid en programma's. Voor wat betreft Bedrijfsethiek wordt dit veroorzaakt door de controversie rondom de bijstelling van de olie- en gasvoorraden bij Shell. De verslechtering bij DSM en Ahold wordt veroorzaakt door aangescherpte eisen aangaande de thema's Bedrijfsethiek en Corporate governance voor DSM en Leveranciers voor Ahold.

Figuur 12: Wijzigingen % totale bedrijfsscore 2005 ten opzichte van 2004

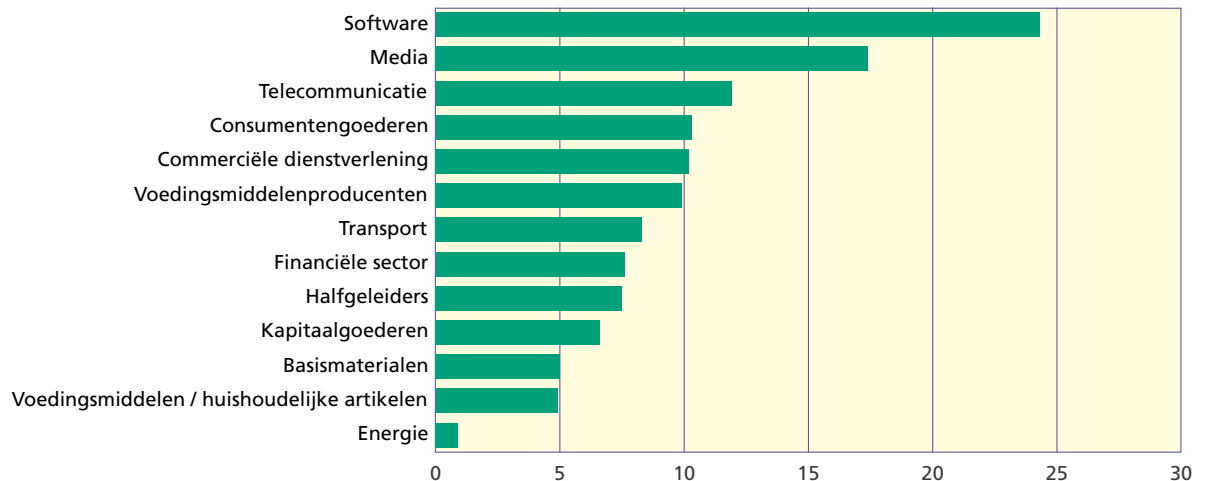

Dat de procentuele stijgingen van Hagemeyer en Getronics niet volledig tot uitdrukking komen in figuur 1 houdt verband met een algehele verbetering in de bedrijfstakken kapitaalgoederen en software. Uit figuur 13 blijkt zelfs dat alle bedrijfstakken een vooruitgang laten zien. Geen enkele sector laat een achteruitgang zien. Daaruit kan worden geconcludeerd dat duurzaam ondernemen in Europa binnen alle sectoren in toenemende belangstelling staat. Met name de bedrijfstakken software en media vallen op door hun procentuele stijging. Dit zijn tevens twee van de drie bedrijfstakken die in de analyse 2004 het laagste scoorden. Software staat ondanks de grote stijging nog steeds onderaan met een gemiddelde score van 45% (zie figuur 10). Media is een plaats opgeschoven ten nadele van commerciële dienstverlening. Ondanks de grote verschillen in percentages is de rangorde van

bedrijfstakken nauwelijks veranderd. Energie is in 2005 van plaats gewisseld met voedingsmiddelen/huishoudelijke artikelen waardoor deze laatstgenoemde bedrijfstak nu op de eerste plaats staat. Energie is in 2005 nauwelijks gegroeid ten opzichte van 2004 terwijl voedingsmiddelen/huishoudelijk artikelen toch een groei van bijna 5% laat zien. Ook telecommunicatie en basismaterialen zijn van plaats gewisseld. In 2005 is telecommunicatie met bijna 12% gegroeid terwijl basismaterialen slechts een 5% groei liet zien.

Het samenvoegen van de beide figuren leidt er toe dat Hagemeyer, het bedrijf met de grootste procentuele stijging in 2005, nog steeds 27% slechter scoort dan het gemiddelde van haar bedrijfstak.

Figuur 13: Wijzigingen % totale bedrijfstakscore 2005 ten opzichte van 2004

12. Conclusie

Om de duurzaamheidprestaties van de AEX-bedrijven in een breder perspectief te plaatsen, is het landengemiddelde van 260 grote Europese ondernemingen met elkaar vergeleken. De Nederlandse ondernemingen scoren gemiddeld een derde plaats. Hekkensluiter zijn de Belgische ondernemingen. Met uitzondering van het thema Milieu scoren de Nederlandse bedrijven bovengemiddeld op alle onderliggende thema's. Voor alle thema's, met uitzondering van de thema's Milieu en Werknemers, scoren de Nederlandse bedrijven zelfs binnen de Top 2. De Nederlandse bedrijven scoren met name goed op het thema Bedrijfsethiek.

Uit het onderzoek blijkt dat Philips relatief het beste scoort en Versatel hekkensluiter is. Philips is van alle AEX-bedrijven de sterkste koploper binnen haar eigen bedrijfstak. Haar totale duurzaamheidsscore ligt 45% boven die van het Europese gemiddelde in de bedrijfstak consu-

mentengoederen. Andere opvallende koplopers binnen hun respectievelijke bedrijfstak zijn Reed Elsevier en ABN AMRO en ING Groep. Voor de mediasector valt de grote spreiding tussen de AEX-bedrijven op: Reed Elsevier scoort 37% beter dan haar Europese bedrijfstakgemiddelde (en scoort daarmee een goede tweede plaats in de AEX-index), VNU scoort 8% onder haar bedrijfstakgemiddelde, terwijl Wolters Kluwer ruim 40% slechter scoort dan het Europese bedrijfstakgemiddelde.

Indien bedrijven ingedeeld zouden worden naar enerzijds hun eigen mate van aandacht voor duurzaamheid en anderzijds naar de mate van aandacht binnen hun sector, resulteert een beeld zoals gepresenteerd in figuur 14. In deze figuur worden de AEX-bedrijven in vier groepen ingedeeld. De onderliggende scores worden gepresenteerd in figuur 15 in bijlage 1. De vier groepen zijn:

1. *struisvogels*: AEX-bedrijven met een lage abso-

Figuur 14: Struisvogels, hoogvliegers, laagvliegers en trekvogels

- lute score binnen een bedrijfstak waar relatief veel aandacht aan duurzaamheid bestaat; kennelijk wordt door collega-bedrijven duurzaamheid als zeer relevant gezien maar zijn de Nederlandse AEX-bedrijven in deze groep desondanks van mening dat dat onterecht is;
2. *laagvliegers*: dit zijn AEX-bedrijven die weliswaar laag scoren maar zich in bedrijfstakken bevinden waar dat niet veel beter is; duurzaamheid wordt in deze bedrijfstakken nog als niet relevant ervaren en de AEX-bedrijven in deze groep zijn dezelfde mening toegedaan;
 3. *trekvoegels*: dit zijn AEX-bedrijven die zich over het algemeen in soortgelijke bedrijfstakken als de laagvliegers bevinden, maar desondanks de mening zijn toegedaan dat duurzaamheid relevant is; deze bedrijven roeien tegen de stroom in en zijn trendsetters binnen hun bedrijfstak;
 4. *hoogvliegers*: dit zijn AEX-bedrijven die eveneens trendsetter kunnen zijn (ook over sectoren heen) en die zich in bedrijfstakken bevinden waar gemiddeld veel aandacht aan duurzaamheid wordt geschonken; deze AEX-bedrijven dienen een extra beentje voor te zetten om in portefeuilles van duurzame beleggers opgenomen te worden.

Trekvoegels hebben het ten opzichte van hoogvliegers relatief makkelijk om in portefeuilles van duurzame beleggers opgenomen te worden (dat wil zeggen voor beleggers die *screenings* uitvoeren op basis van een *best-in-class* methode).

Daarentegen zijn zij ook bijzonder, aangezien zij tegen de stroom in roeien en actief zijn op het terrein van duurzaamheid in een bedrijfstak waar relatief (nog) weinig op dit vlak gebeurt.

Bijlage 1: Duurzaamheidscores van de bedrijven en bedrijfstakken vergeleken

Hoofdstuk 10 liet zien dat voor de diverse bedrijfstakken waarin de AEX-bedrijven opereren de gemiddelde Europese duurzaamheidscores sterk uiteenlopen⁶. Gemiddeld scoren bedrijven in de bedrijfstak voedingsmiddelen/huishoudelijke artikelen ongeveer 50% hoger dan bedrijven afkomstig uit de software bedrijfstak. Andere bedrijfstakken die gemiddeld laag scoren zijn de consumentengoederen, commerciële dienstverlening en mediabedrijfstakken. Hoog scoren verder bedrijven in de energie, telecommunicatie en basismaterialen bedrijfstakken. Een gemiddeld hoge bedrijfstakscore kan samenhangen met goede prestaties van enkele individuele bedrijven en/of bedrijfstakbreed op enkele of alle relevante duurzaamheidsthema's (en vice versa).

De bedrijfstakscore zegt iets over de mate waarin door de bedrijven in die bedrijfstak het thema 'duurzaamheid' als relevant issue wordt gezien, uitgedrukt in de mate waarin er door hen beleid is geformuleerd, managementsystemen zijn ingevoerd en prestaties zichtbaar zijn. Ook eventuele controverses, het anticiperen daarop en de mate van transparantie fungeren als parameter. De gemiddelde bedrijfstakscore kan zodoende als indicator worden gezien voor de relevantie van duurzaamheid in de betreffende bedrijfstak.

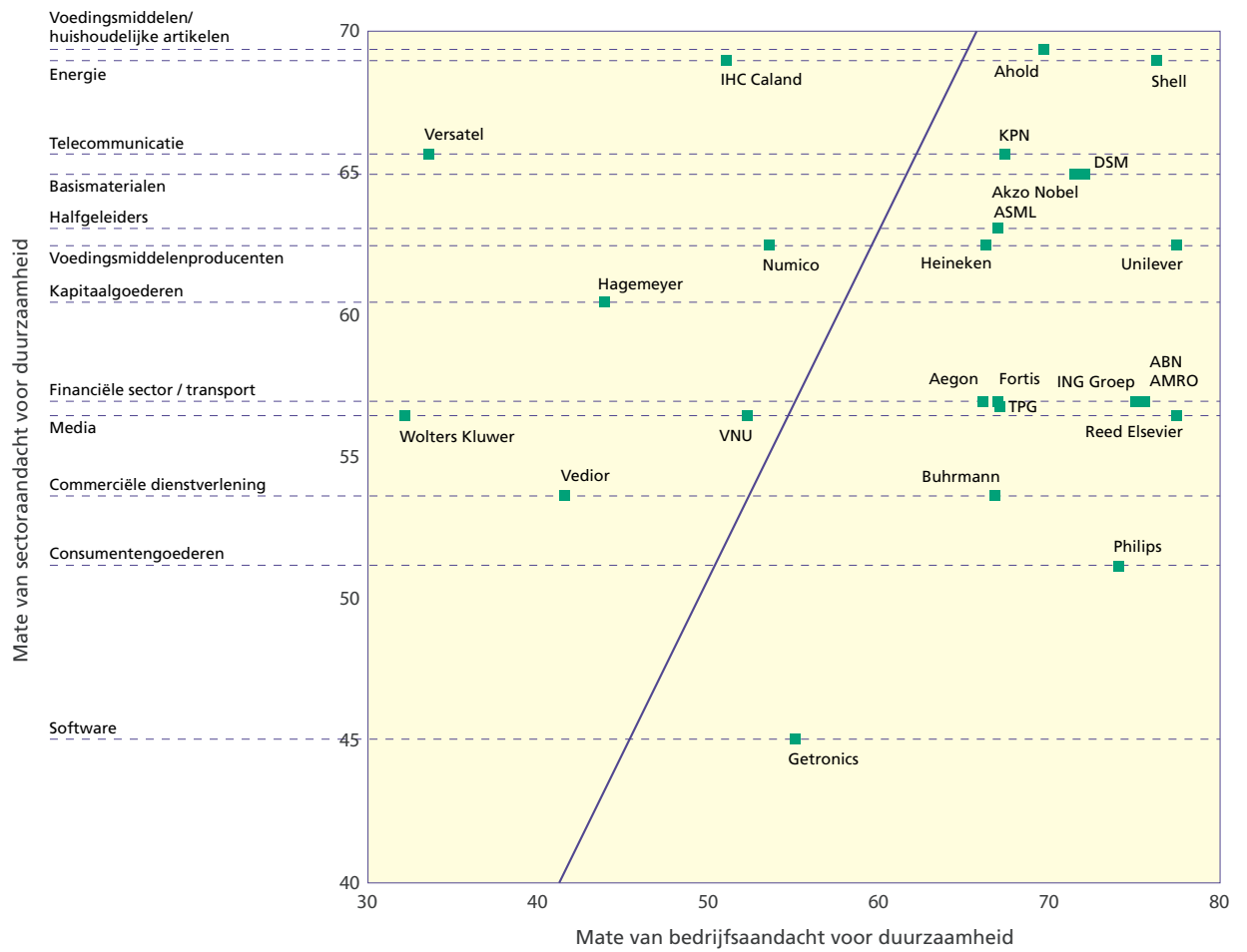
Als we vervolgens de prestaties van de individuele AEX-bedrijven bekijken zien we eveneens uiteenlopende prestaties. Reed Elsevier en Unilever scoren hoog, direct gevolgd door Shell, ABN AMRO en ING Groep. Het laagst scoren Wolters Kluwer en Versatel. Figuur 15 laat zien

hoe deze 'prestaties' zich verhouden binnen de AEX en ten opzichte van de Europese bedrijfstakgenoten. In de figuur is dit weergegeven met op de horizontale as de duurzaamheidscore van het AEX-bedrijf en op de verticale as de gemiddelde score van de bedrijfstak waarin het bedrijf is ondergebracht. Hoe hoger de positie van een bedrijf, des te hoger scoort de bedrijfstak. De schuine lijn geeft aan hoe een bedrijf zou scoren op het voor zijn relevante bedrijfstakgemiddelde⁷. Hoe meer een bedrijf rechts van deze lijn scoort, des te meer het binnen zijn bedrijfstak koploper is. Zo valt de zeer goede prestatie van Philips op (grote afstand van de schuine lijn naar rechts), en zijn Versatel en Wolters Kluwer duidelijke achterblijvers in hun sector (grote afstand van de schuine lijn naar links). Tevens is zichtbaar dat de 'absolute score' van Reed Elsevier hoger is dan die van Philips. Dit betekent dat ofwel Reed Elsevier veel concurrentie ondervindt in haar bedrijfstak en/of Philips juist weinig concurrentie ondervindt binnen haar bedrijfstak. De figuur maakt zichtbaar dat beide het geval zijn.

⁶ Er dient te worden opgemerkt dat sommige bedrijfstakken (GICS industry groups) zeer gevarieerde bedrijven vertegenwoordigen en dat dit het gemiddelde kan beïnvloeden. 'Afdalen' naar een lager bedrijfstakniveau (bijvoorbeeld GICS industries of zelfs sub-industries in plaats van GICS industry groups) zou dan meer representatieve resultaten opleveren. Hiervoor is voor de overzichtelijkheid niet gekozen. Bovendien zou het aantal bedrijven per bedrijfstakklasse dan dusdanig laag worden dat statistisch een vergelijking met het gemiddelde niet meer (goed) mogelijk is. Zo is het Europese bedrijfstakgemiddelde van de consumentengoederen bedrijfstak 51,2%. Deze bedrijfstak bestaat uit drie bedrijfstakgroepen (GICS industries): huishoudelijke consumentengoederen ('household durables': Europees gemiddelde 65,7%), kleding/schoenen ('textiles, apparel and luxury goods': Europees gemiddelde 42,4%) en vrijetijdsapparatuur en -producten ('leisure equipment and products', Europees gemiddelde 49,3%). Hiermee wordt duidelijk dat de toppositie van Philips (in hoofdstuk 2) mede is gebaseerd op de gemiddeld zeer lage prestaties van bedrijven die weliswaar in dezelfde GICS bedrijfstak zijn opgenomen maar niet tot haar directe concurrenten gerekend kunnen worden. Indien hiervoor gecorrigeerd zou worden en Philips zou vergeleken worden op het niveau van bedrijfstakklassen (dat wil zeggen op niveau van GICS industries en daarmee met slechts vijf andere huishoudelijke consumentengoederen-bedrijven), dan zou Philips terugzakken naar een tiende plaats. Uiteraard zal met een dergelijke methodologische wijziging ook de positie van andere bedrijven veranderen.

⁷ De schuine lijn heeft geen statistische relevantie, ofwel geeft geen statistisch verband weer. Het laat per bedrijfstak zien waar het omslagpunt voor boven/onder Europees bedrijfstakgemiddelde voor de AEX-bedrijven ligt.

Figuur 15: Bedrijfs- en sectoraandacht voor duurzaamheid

Bijlage 2: Rang AEX-bedrijven binnen de Europese bedrijfstak

Hoofdstuk 2 behandelt de duurzaamheidsprestaties van de AEX-bedrijven ten opzichte van de Europese bedrijfstakgemiddelden. De score van het bedrijf in figuur 1 hangt af van zowel de eigen prestaties als de prestaties van de bedrijfstak waarin het bedrijf zich bevindt. In deze bijlage wordt inzicht gegeven in de rangorde van het bedrijf in de bedrijfstak en het aantal ondernemingen waarmee het bedrijf is vergeleken. In onderstaande tabel staan de bedrijven in volgorde van figuur 1 genoemd met daarachter de rangorde binnen de Europese bedrijfstak en vervolgens het aantal bedrijven binnen de bedrijfstak waar het bedrijf mee vergeleken is.

Tabel 2: Rang AEX-bedrijven binnen de Europese bedrijfstak

<i>Bedrijfsnaam</i>	<i>Rangorde in Europa</i>	<i>Aantal bedrijven</i>
Philips	1	14
Reed Elsevier	1	16
ABN AMRO	5	75
ING Group	7	75
Buhrmann	3	10
Unilever	1	15
Getronics	2	11
TPG	3	14
Fortis	20	75
Aegon	22	75
DSM	11	33
Shell	5	10
Akzo Nobel	12	33
ASML	3	6
Heineken	8	15
KPN	9	17
Ahold	4	7
VNU	11	16
Numico	11	15
Vedior	9	10
IHC Caland	9	10
Hagemeyer	30	35
Wolters Kluwer	16	16
Versatel	17	17

Bijlage 3: Dutch Sustainability Research

Dutch Sustainability Research (DSR) is in januari 2002 door MeesPierson, PGGM en Triodos Bank opgericht en richt zich op het verzamelen van betrouwbare informatie over de duurzaamheid van Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen aan de hand van een gestandaardiseerde

format. DSR levert via SiRi Pro eenduidige bedrijfsprofielen en *-ratings* die internationaal door tientallen institutionele beleggers en financiële instellingen worden gebruikt. Tevens biedt DSR benchmarking-analyses aan beursgenoteerde ondernemingen aan.

Box 9: SiRi Company en SiRi Pro

Sustainable Investment Research International (SiRi) Company Ltd is 's werelds grootste, onafhankelijke leverancier van sri-onderzoek en -advies ten behoeve van institutionele investeerders en financiële professionals. De belangrijkste filosofie achter het onafhankelijk onderzoek en advies van SiRi Company is de erkenning dat wereldwijd investeren om wereldwijd onderzoek vraagt. Hierbij moet bij duurzaamheidsanalyse van bedrijven rekening gehouden worden met lokale omstandigheden en culturele verschillen. Om die reden bestaat SiRi uit lokaal aanwezige research-leveranciers. Deze SiRi Company Network partners verzorgen SRI-research van bedrijven in een passend format en met een strenge kwaliteitsstandaard opgesteld door SiRi Company. Dit geeft klanten het voordeel van een wereldwijde dekking gebaseerd op lokale kennis. SiRi Company verzorgt gedetailleerde profielen en *ratings* van de grootste bedrijven wereldwijd. De SiRi Company Network Partners onderzoeken in totaal de duurzaamheid van meer dan 4.000 bedrijven ter wereld. Onder de klanten van SiRi Company bevinden zich enkele van de grootste vermogensbeheerders, verzekeringsbedrijven, pensioenfondsen, banken en sociale investeringsinstellingen ter wereld.

Kenmerken:

- Lokale kennis en ervaring;
- Ongeëvenaarde onderzoekscapaciteit;
- Hoge mate van kwaliteit mede via een stringent kwaliteitssysteem, uitgebreide handboeken en peer reviews;
- Breed duurzaamheidsperspectief: Bedrijfsethiek, Samenleving, Corporate governance, Klanten, Werknemers, Leveranciers, Milieu, Controversiële bedrijfsactiviteiten;
- Diepgaande bedrijfsanalyses: transparantie, beleid, managementsystemen, prestaties;
- Direct contact met bedrijven, NGO's, vakbonden en andere belanghebbenden.

SiRi Company biedt klanten via internet een innovatief instrument voor het vergelijken van de duurzaamheid van ondernemingen: SiRi Pro. Dit beoordelingsmodel kan aan de wensen van de klant worden aangepast en is gebaseerd op gedetailleerde SiRi Bedrijfsprofielen die 20 tot 30 pagina's beslaan en van hoge kwaliteit zijn. Met SiRi Pro wordt de duurzaamheids*rating* van bedrijven een volledig transparant proces. Het SiRi beoordelingsmodel maakt het voor klanten mogelijk om eenvoudig en snel hun eigen unieke visie en beleid ten aanzien van duurzaamheid en duurzaam investeren te integreren in bedrijfsbeoordelingen. De klant kan daarnaast gebruik maken van de standaardcriteria en -gewichten van SiRi Company. Klanten kunnen het beoordelingsmodel gebruiken voor benchmarking en individuele bedrijfsbeoordelingen, inclusief *best-in-class* analyses en absolute *screenings*.

Kenmerken:

- Op maat aanpassen van de weging voor ieder van de 200+ indicatoren;
- Het zelf bepalen van bedrijfstak specifieke gewichten of hanteren van de SiRi Company of DSR-standaard;
- Keuze uit een set van circa 60 uitsluitingscriteria;
- Het in het systeem vastleggen van portefeuilles voor snelle portefeuille-analyses;
- Het bewaren van individuele instellingen;
- Toegang tot meer dan tien typen *ratingrapporten*;
- Downloaden van *rating* samenvattingen en/of gedetailleerde SiRi bedrijfsprofielen;
- Exporteren van bestanden inclusief unieke aandelencodes die integratie van de *ratings/screenings* in financiële databases mogelijk maakt.

DSR is mede-oprichter en aandeelhouder van SiRi Company (Sustainable Investment Research International, www.siricompany.com, zie box 9). SiRi omvat een mondiaal netwerk van onderzoeksinstituten op het gebied van duurzaam beleggen. DSR beschikt via SiRi Pro en aanvullende bronnen binnen het SiRi-netwerk over duurzaamheidsinformatie van meer dan 4.000 buitenlandse ondernemingen. Verder is DSR lid van het ECGS (European Corporate Governance Service, zie box 10) netwerk en onderzoekt zij en adviseert zij over corporate governance van beursgenoteerde ondernemingen.

DSR biedt vijf producten aan beleggers aan:

1. Advies duurzaam beleggingsbeleid
2. SiRi Pro *ratings* en profielen (zie box 9);
3. Portefeuille *screenings*;
4. Sector studies;
5. Corporate governance advies (zie box 10).

Duurzaamheidonderzoek is hierbij voorhanden voor zowel aandelen als obligaties uitgevende instellingen. Tevens zijn profielen en *ratings* voorhanden voor zowel landen, bedrijven als multilaterale instellingen.

Box 10: European Corporate Governance Service (ECGS)

Het European Corporate Governance Service (ECGS, www.ecgs.org) is een netwerk van onafhankelijke organisaties die corporate governance analyse en proxy voting (stemmen op afstand) diensten leveren aan institutionele investeerders. DSR is de Nederlandse partner in dit netwerk. ECGS biedt stemadvies voor alle aandeelhoudersvergaderingen van de grootste Europese beursgenoteerde ondernemingen. Via haar partners biedt DSR ook dekking van alle lokale Europese indices als ook van alle grote Amerikaanse bedrijven. ECGS baseert haar corporate governance analyses op lokale 'best practice' en op haar eigen Europese corporate governance principes. Klanten van ECGS zijn grote pensioenfondsen en institutionele investeerders uit Europa en de VS.

De diensten van ECGS omvatten:

- Onderzoek en advies ten behoeve van aandeelhoudersvergaderingen van de grootste Europese beursgenoteerde bedrijven;
- Lokale expertise van de markt via het netwerk van acht lokale specialistische corporate governance en corporate responsibility onderzoeksinstituten;
- Europese corporate governance principes;
- Beleidsadvies voor institutionele investeerders op het terrein van corporate governance;
- Op maat gesneden stemadvies overeenkomstig de richtlijnen van klanten;
- Stemuitoefening (via derden);
- Periodieke verslaglegging van stemactiviteiten;
- Op maat gesneden onderzoek.

Voor meer informatie over dit rapport en de producten van DSR kunt u contact opnemen met Marcel Jeucken, Hoofd Institutionele Relaties, telefoon 030 694 26 18 (direct).

Dutch Sustainability Research BV
Griftlaan 4
Postbus 55
3700 AB Zeist
T 030 694 26 00
F 030 693 65 66
E info@dsresearch.nl
I www.dsresearch.nl

Dutch Sustainability Research is een initiatief van:

Mees Pierson

Triodos Bank

Dutch Sustainability Research

Dutch Sustainability Research bv
Griftlaan 4
Postbus 55, 3700 AB Zeist
T 030 694 26 00
F 030 693 65 66
E info@dsresearch.nl
I www.dsresearch.nl